

Mareko

Doku naec ic Yohanenéh Yesuac hénaya meyec.

¹ Anutuac Naŋa, Kristo Yesuac buŋa suruc hiabia imuac hénihéniya.

² Anutuac tilinŋ tilinŋ ic Yesaianéh yomuhuc oyec hezac; Ninna, neŋ ac welenŋ qeqena méliwa, walac hama guac héná memac. ³ Ic ménŋ baec kisiyaiguc qaczac iwac ewa imi yomuhuc; Iwac hénaya megic, iwac hénaya héimindinŋigic kondonŋa waŋu. ⁴ Oyec hezac imuac séc, Yohanenéh baec kisiaiguc wininiyec. Wininima Anutunéh ic embac késpedesgina wai énécmimac niŋac ewa qeri melenŋ melenŋac ara zéau énécmima doku naec énécmiyec. ⁵ Waŋu Yuda baec séc zéma Yerusalemiguc tuŋ yanda kecgic ienenŋ moczonŋ iwaru kemma késpedesgina zéaugic Yodan dokuiguc doku naec énécmiyec. ⁶ Yohane i maleku kamele yaŋ zuacnénnec meyacgégic imi héima rikunŋa yaŋ séwéla néŋnec meyacgégic imi kembraŋaiguc zikima gaoc zéma morombazecac dokuya nema kecaŋec. ⁷ Waŋu inéh yomuhuc zéma zéauyec; Andénaiguc hamac iwac kucyanéh ni nogiczac. Waŋu nidac imuhucyanéh sigéma iwac héná usuyawac hésaya hulacmaŋac séc qahac. ⁸ Ni dokunéh naec énécmizua waŋu inéh hama Uŋa Téréyanéh naec énécmimac.

Yohanenéh Yesu doku naecmiyu Anutuac murunec héipuc ac ménŋ mayec.

⁹ Wañu nalé ménj suraiguc Yesu Galilaia Nazarete ama arenja waima hayu, Yohanenénj Yodan dokuiguc doku naecmiyec. ¹⁰ Wañu doku igucnec éréyu imuarunec kuruménj añgéyu Uña imi kembo nei ésécnec wamma iwaru mayu héñec. ¹¹ Wañu kuruménj igucnec ac ménj yomuhuc mayec; Gi nuac Nañña, guac muru ewana kuneñ yanda hezac. Guac niñ ewa qerinanénj ségiségi yanda wanzac.

Biria miñinanénj Yesu batucgéyec.

¹² Wañu nalé imuaru Uñanénj Yesu wagiru baec kisiaiguc keñec. ¹³ Wañu baec kisiyaiguc sini kaiwe 40 keru Biria miñinanénj batucgéyec. Wañu hasénj yañ iniguc keru kua meme uña enen galeñgé migic kerec.

Yesunénj aiya hénima tohotoho ichéra hénima énépésiyec.

¹⁴ Wañu Yohane hésa amaiguc opocgic kerec. Imuac andiaiguc Yesunénj Anutuac buña suruc hiabia zéauma zéauma Galilaia baeciguc keñec. ¹⁵ Wañu inénj yomuhuc zéyec; Nalé imi ducñiyu Anutuac héngalenj ama arenja yanda hosucginu hazac imuac ewa qerigina melemma buña suruc hiabia imi ninzénégic.

¹⁶ Kecma Yesunénj Galilaia doku kondunj ginjinja wagicma keñec. Keñu Simon zéma iwac munia Anderea ierenj ufigiria kondunjiguc gilima nanjic irirec. Ic éréhéc dac muna imi lambéc héréhéré ic, imuac niñac ai imi mema keroc. ¹⁷ Wañu Yesunénj yomuhuc érézéma zéyec; Hama ni méndacnéñic ic embac héréhéré ai

érécmiwa. ¹⁸ Zéyu imuarunec ierenj ufigira waima méndacmiyoc. ¹⁹ Wañu baec imuarunec komora ménj kemma Zebedaioc nanhéréra, Yakobo zéma munia Yohane iriru, ierenj zéiciguc ufigira qaligéma taroc. ²⁰ Taric nalé sosola qahac ururuyu, mañgocgira Zebedaioc zéma ai ic tosara énépésigic imi zéiciguc wai énécmima méndacmiyoc.

Yesunéj uña biria ménj nesiyec.

²¹ Wañu ienenj Kafanaum ama arenja yandaiguc keñgic. Kemma Yesunéj Sabata nalé téréya bec hayu tocgotocgo amaiguc emma ackuazéc ku énécmiyec. ²² Kuénécmiyu niñgic tanera imi hénac acac kiwi ic éséc nec qahac, néj ic kuc buña yandayaguc éséc nec ku énécmiyec. Imuac niñ ic embac ienenj ac zézéyawac niñac welicgégic. ²³ Wañu nalé imuaru tocgotocgo amagina qeriaiguc ic uña biriaguc ménj kerec. Wañu inénj yomuhuc zéma qarec; ²⁴ Yesu Nazarete ama arenja iguc nec, gi niniguc némac wammañ zé wanzañ? Gi nini mebiri nécnécmimañ zé hazañ? Ni ninzua gi méré, gi Anutuac ic téréya imi mia. ²⁵ Imuhuc zéyu Yesunéj ac geriwaguc zémima zéyec; Acga qaiyu ic iwarunec éréma kenna. ²⁶ Imuhuc zéyu uña birianénj ic hérékeñ héréha wammima qac biricbiric qacma éréma keñec. ²⁷ Éréma keñu ic embac ienenj welicgéma eminiñ qeminiñ wamma zégic. Haka imi némac haka? Ku nénécmiyu ninni tanera ménj wanzañ. Imi sac qahac, kuha eñeña, ic imi kuc buña yandayaguc. Uña biria ac énézéyu ienenj kuaya tohoanzu. ²⁸ Wañu iwac ac surucya imi Galilaia ama baec séc focdac sécgédarec.

Yesunéh ic embac sasala hénima mehiaru énécmiyec.

²⁹ Wañu tocgotocgo amagina waima kemma Yakobo zéma Yohane iriguc Simon zéma Anderea iorac amaiguc eñgic. ³⁰ Wañu Simon howuhaya séwi geric wammiyu heyec. Wañu Yesu amaiguc eñu foc ézégic. ³¹ Ézégic iwaru kemma mériaiguc késama méra miyu, séwi geric imi waimiyu yacma nene gumu énécmiyec. ³² Wañu kaiwe kiwa sima hiñgaru ama siñiyec. Siñiyu ic hafiginaguc zéma ic uña biriaginaguc moczoñ onagicma iwaru hagic. ³³ Wañu ama areña yanda imuac hénaríñ moczoñ nagu kuayaiguc tocgédacgic. ³⁴ Wañu inéh ic sasala hafi hénia héniaiguc mehiaru énécmiyec. Énécmima uña biria sasala momacnec nesi énécmiyu mama keñgic. Wañu uña biria ieneñ héniaya niñgic, imuac niñ héniaya ménda zéaumu niñac neun héiénécmiyec.

Yesunéh baec kisiaiguc welerec.

³⁵ Siñunec yanda siñi bakia tarunec, Yesu imi yacma hiñgacma baec kisiaiguc kemma welerec. ³⁶ Weleru Simon zéma ic tosara i guc kecgic ieneñ Yesu hocma keñgic. ³⁷ Kemma mihicñima yomuhuc ézégic; Ic embac moczoñnec guac hocgemma keczu. ³⁸ Imuhuc zégic énézéma zéyec; Neñañ baec méñu kenni. Kemma tauñ tosara hosuc hosuc hezac séc lelecgéwiñ. Lelecgéma imuaru momacnec neñ ackuažéc zéaumañ. Ni imuac mia mayi. ³⁹ Wañu inéh Galilaila ama séc lelecgéma tocgotocgo amaya amayaiguc ackuažéc

énézéma ic embac tosara uña biriagina nesi énécmiyu mama keᅅgic.

Ic mén wizi seliaguc mehiaruyec.

⁴⁰ Waᅇu ic mén wizi seliagucnéᅇ* iwaru hama simiᅇa héima welecma yomuhuc ézéyec; Ninna hia waᅇu, hia mehiaru némbésémaᅇ. ⁴¹ Imuhuc zéyu Yesunéᅇ wésia kileᅇ waᅇu méria suluma ic imi osima yomuhuc ézéyec; Ni imuac wanzua, hiaruna. ⁴² Imuhuc zéyu imuarunec lepra wizi selia imi waimiyu séwiya hia waᅇec. ⁴³ Waᅇu imuarunec Yesunéᅇ ic imi mélima ac zézé selia yomuhuc wammima zéyec; ⁴⁴ Ninzaᅇ, gi imuac ac suruc ic mén ménda énézézésémaᅇ. Gi deguc hofac oo ic iwac muru kemma ézéna hémmac. Waᅇu Mosenéᅇ ackuazéc zéyec hezac éséc nec sese haimiyu Anutu héfac omiyu hémma ic eneᅇ hafiᅇa hiaruyec imi niᅇtegicmu. ⁴⁵ Waᅇu ic inéᅇ kemma efefianec zéauyu suruc imi sécgédacma keᅇec. Waᅇu hénia imuac niᅇ Yesu imi taᅇᅇ séc winiᅇu ménda kemma kecma séᅅgaᅇgeᅇ baec kisiaiguc kerec. Keru kileᅇdac ic embac ieneᅇ néwéc néwéc nec iwac muru hagic.

2

Yesunéᅇ puriᅇ ic mén mehiaruyec.

¹ Waᅇu ai meme tosara tecgéyu Yesunéᅇ muᅅguc Kafanaum ama areᅇa yandaiguc kemma ama méniguc emma taru surucya saima keᅇec. ² Waᅇu sasalanéᅇ tocgéma ama kuaya qema naguya momac nec hézicgéᅇic titiᅇa qahac

* **1:40:** Kiwi tosaraiguc; lepra wizi.

wañec. Wañu inéñ ackuazéc énézéyec. ³ Wañu ic kembon qahac ieneñ ic héna méria humumia mén huama iwaru hagic. ⁴ Wañu ic embac sasalanéñ hézicgégic hosuraiguc kemmuac séc qahac wañec. Imuac ama qahaiguc emma Yesu oruha igucnec ama bauya augic kifaña hicñiyu, imuacnec hehe duña ic héna méria humumia heyec imi haigic hiñgarec. ⁵ Hiñgaru Yesunéñ ninzéñ ninzéñgina hémma ic héna méria humumia yomuhuc ézéyec; Nañ, kápésicga waigénzua. ⁶ Imuhuc zéyu héna acac kiwi ic tosara imuaru tacgic ieneñ qeriginanéñ yomuhuc niñgic; ⁷ Ic imi dimuhuc niñac ac imuhuc zézac? Miñ Kewu zébiri qébiri wammizac! Anutu qahac wañu, ic méréneñ mia kápésicnina hia waiwacnec? ⁸ Imuhuc eminimma kecgcic Yesunéñ qeri uñayaiguc focdac niñtegicma zéyec; Némac niñ qeriginaiguc ac imuhucya zéninzu? ⁹ Ic héna méria humumia ézéman zéma, némac acnéñ efefia wammac? Kápésicga waigénzua ac iminéñ efefia wammac me, Yacma hehega mema kenna, ac iminéñ efefia wammac? ¹⁰ Icac Naña i baeciguc kápésicgina waimac niñac kuc buñaya yanda hemizac imi héñtegicmu! Imuhuc zéma ic héna méria humumia yomuhuc ézéyec; ¹¹ Ni gézézua, yacma hehe duña mema amagaiguc kenna. ¹² Imuhuc zéyu i imuarunec kicginaiguc yacma hehe duña mema keñu ic ieneñ welicgéma Anutu mepé qepési wammima zégic; Nini haka imuhucya ménda héñañiñ.

Yesunéñ soukiwa meme ic Lewi héihéré wammiyec.

13 Waṅu Yesunéṅ méngucnec kondun ginjanec kemma keṅec. Keṅu ic embac tuṅagucnéṅ iwaru hagic ackuazéc ku énécmiyec. 14 Waṅu inéṅ imuacnec kemma Alfaioac naṅa Lewi soukiwa meme amaiguc taru hémma ézéyec; Hama méndacnéna imuhuc zéyu, inéṅ yacma méndacmima keṅec. 15 Waṅu Yesunéṅ Lewiac amaiguc emma tarec. Waṅu soukiwa meme zéma biria meme sasalanéṅ Yesu méndacmima keṅgic imuac niṅ ienenṅ Yesu zéma tohotoho ichéra iniguc momacnec tacma nene negic. 16 Waṅu Farisaio ic ionac héna acac kiwi ic tosara ienenṅ Yesu imi soukiwa meme zéma biria meme iniguc tacma nene neyu hémma tohotoho ichéra yomuhuc énézégic; Némac niṅac ic imi soukiwa meme zéma biria meme iniguc tacma nene nezac? 17 Imuhuc zégic nimma Yesunéṅ yomuhuc zéma énézéyec; Ic hafigina qahac ienenṅ mehiahiaru ic niṅac ménda waṅanzu, néṅ hafiginaguc ienenṅ mia imuac waṅanzu. Ni ic hiabia unurumaṅ zéma ménda mayi, néṅ késpedesic ic unurumaṅ zéma mayi.

Yesuguc kecgic ienenṅ nene waima siacma welec-muac séc qahac.

18 Yohaneac tohotoho ichéra zéma Farisaio ic ienenṅ nene zikima zéwelecma kecgic. Waṅu ic tosara ienenṅ Yesuaru hama yomuhuc qesimigic; Yohaneac tohotoho ichéra zéma Farisaio ic ionac tohotoho ichécgina ienenṅ nene zikima Anutu-aru welecma keczu. Waṅu hénia némac niṅac guac tohotoho ichécgini imuhuc ménda wanzu? 19 Zégic Yesunéṅ yomuhuc énézéyec; Ic qanṅ tosara

ic ménj embac memañ zé wanzac ic imiguc keczu ienenj dimuhuc nene zikima zéwelec wammu? Ienenj i guc momacnec keczunec nene zikima zéwelec wammuc séc qahac. ²⁰ Kecma ic embac mezac i késama kemmu nalé imuaru ienenj nene zikima zéwelec wammu. ²¹ Ménjnénj ménj maleku walaha tegictegiraiguc maleku susuria qelia ménda haianzac. Imuhuc wambacnec maleku susuria qelianénj wahala héréyu tegicma titiña yanda hicñimac. ²² Wañu ménjnénj ménj waiñ doku qelia yañ séwélanénj gésé memeya wahalaiguc ménda tianzac. Imuhuc wambacnec waiñnénj gésé imi hézuracgéyu waiñ zéma gésé momacnec birimaoc. Imuc waiñ qelia imi gésé qeliaiguc tianzac.

Sabata nalé téréyawac Miñina Yesu.

²³ Sabata nalé téréya ménjiguc Yesu zéma tohotoho ichéra ienenj wit ai namuñaguc héna komora ménj heyu imuacnec méndacma kenjic. Kemma tohotoho ichéra ienenj héla momac momac méraginánénj mericgic. ²⁴ Imuhuc wañgic Farisaio ic ienenj Yesu yomuhuc ézégic; Inicna, némac niñ Sabata nalé téréyaiguc héna ac logizu? ²⁵ Imuhuc zégic Yesunénj melemma yomuhuc énézéyec; Dawidi zéma ichéra ienenj nene niñ humuma imuaru haka wañgic imi ini ménda olomma niñanzu? ²⁶ Inénj hofac oo ic ionac eñeñagina Abiata iwac ai meme naléyaiguc Anutuac ama qeriaiguc emma saménj téréya Anutuac buña haihaiya imi mema neyec. Saménj imi hofac oo ic ienenj sac nemuac niñ zéénécmimia. Wañu inénj ichéra momacnec énécmiyu negic.

²⁷ Waᅇu muᅇguc énézéyec; Sabata nalé téréya imi ic embac onac niᅇ wamma zéyu hicᅇiyec. Waᅇu Sabata nalé téréya niᅇac wamma ic embac ménda mihicᅇi énécmiyec. ²⁸ Imuac niᅇ Icac Naᅇa imi Sabata imuac Miᅇina keczac.

3

Yesunéᅇ Sabata nalé téréyaiguc ic méᅇ mehiaruyc.

¹ Waᅇu inéᅇ muᅇguc tocgotocgo ama qeriguc eᅇec. Eᅇu imuaru ic méria séléc sélécgia méᅇ tarec. ² Waᅇu ic tosanéᅇ Yesu aciguc opocbiᅇ zé késpedesira hocma kecaᅇgic imuac niᅇac Sabata nalé téréyaiguc ic imi mehiarumac me imuhuc zéma hosuraiguc galeᅇ mema kecgic. ³ Kecgic inéᅇ ic méria sélécgéyec i yomuhuc ézéyec; Yacma sugginaiguc nanna. ⁴ Imuhuc zéma qesiénécmiyec; Némacnéᅇ héna ac séciguc? Sabata nalé téréyaiguc iwawai hiabia wambiᅇ me iwawai biria wambiᅇ? Kekec imi mehiaruwiᅇ me qehumuwiᅇ? Imuhuc zéyu acgina qaiyec. ⁵ Acgina qaiyu inéᅇ qeria biriyu hima iniru qeri seligina niᅇac ewaya birima goro waᅇu muᅇguc ic imuac ézéyec; Méraga suluna. Waᅇu suluyu méria hiaruyc. ⁶ Waᅇu Farisaio ic ieneᅇ séᅇgaᅇgeᅇ hiᅇgacma imuaru Herodeac ichéra iniguc tocgéma dimuhuc wamma qehumuwiᅇ zéma sasaᅇgiaiguc eminiᅇgic.

Ic tuᅇ yanda Yesu méndacmigi.

⁷ Imuhuc eminiᅇgic Yesunéᅇ tohotoho ichéra iniguc waima konduniᅇguc keᅇgic. Waᅇu Galilaia baec igucnec ic tuᅇ yanda hama méndac

énécmigic. ⁸ Waṅu Yuda, Yerusalem, Idumea, zéma Yodan néwéc igucnec, waṅu Tiro zéma Sidon giṅgiṅgira igucnec ic tuṅ yanda ieneṅ Yesu kiwi memeyawac buṅa nimma iwaru harégic. ⁹ Waṅu ic tuṅ yandanéṅ haréma épépéṅgéma elicgémiwu niṅac tohotoho ichéra yomuhuc énézéyec; Zéic komoc ménṅ hosucnaiguc mambéc tacmac. ¹⁰ Imi mia inéṅ ic sasala mehiaru énécmiyu hafi wiziginagucnéṅ héfacgé amuma méragina suluma osiwiṅ zé waṅgic imuac niṅ imuhuc zéyec. ¹¹ Waṅu uṅa biriaginaguc ieneṅ i héngic séc hénayaiguc mama hema kucnec qacma yomuhuc zéaṅgic; Gi Anutuac Naṅa. ¹² Waṅu inéṅ héniaṅa ménda zéaumu niṅac qetali énécmiaṅec.

Yesunéṅ tohotoho ichéra 12 énépésiyec.

¹³ Waṅu baec boṅa méniguc emma ichéra qe-ríanéṅ énépésiaṅec ionac énézéyu iwaru hagic. ¹⁴ Hagic ic zaṅgégina 12 énépésima ai buṅa qeénécmiyec. Imi mia i guc nalé séc kecgic méliénémiyu ackuazéc zéaumu niṅac énépésiyec. ¹⁵ Waṅu kuc buṅa qeénécmiyu mema kuwi nesi énécmimu niṅac énépésiyec. ¹⁶ Ic 12 énépésiyec imi yomuhuc; Simon (Qara qelia Petero zémiyec), ¹⁷ Zebedaioc naṅa Yakobo, Yakoboac munaya Yohane, (Iorac qacgira Boanege zéyec; Hénia imi parandanṅ naṅ héréra.) ¹⁸ waṅu Anderea, Filipino, Batolomaio, Mataio, Toma, Alfaioac naṅa Yakobo, Tadaio, Kanaan ic Simon,* ¹⁹ zéma Yuda Karioto, waṅu inéṅ kecma Yesu andé qeyec.

* **3:18:** Qara ménṅ imi Simon Zelote; Zeloteac hénia imi seliseli.

Kuha yanda imi dimuacnec?

²⁰ Waᅇu Yesunéᅇ hama ama méᅇnac qeriaiguc eᅇu ic tuᅇ yandanéᅇ méᅇᅇgucnec tocgéᅇic. Imuac niᅇnac Yesu zéᅇma tohotoho ichéᅇra eᅇnacnec nene méᅇn nemuac séᅇc qahac waᅇec. ²¹ Waᅇu ic tosara ieneᅇ Qeria sicsaoc wanzac imuhuc zéᅇgic sac taséᅇhéra ieneᅇ imi nimma kéᅇsawiᅇ zéᅇma keᅇᅇgic. ²² Waᅇu héᅇna acac kiwi ic Yerusalemnec mama hagic ieneᅇ iwac niᅇ yomuhuc zéᅇgic; Kuwic ionac kunéᅇᅇgina Beelzebulnéᅇ iwac qahaiguc eᅇu iwac kucyanéᅇ kuwic nesi éᅇnéᅇcmianzac. ²³ Imuhuc zéᅇgic Yesunéᅇ unuruma qelumbec ac yomuhuc zéᅇma éᅇnézéᅇyec; Biria miᅇᅇinanéᅇ dimuhuc Biria miᅇᅇina nesimimac? ²⁴ Ic kewu méᅇnac héᅇᅇgaleᅇ ama areᅇᅇa yanda imi, imuac ichéᅇranéᅇ héᅇndéᅇ héᅇndéᅇ waᅇ amuanzuiguc iwac héᅇᅇgaleᅇ ama areᅇᅇa yanda imi hia méᅇnda naᅇselimac. ²⁵ Waᅇu ama méᅇn imi imuac ic zéᅇma iniᅇ merahéᅇra ieneᅇ héᅇndéᅇ amuanzuiguc ama imi hia méᅇnda naᅇselimac. ²⁶ Waᅇu Biria miᅇᅇinanéᅇ yacma hazéᅇc waᅇᅇamuma héᅇndéᅇ amuanzuiguc hia méᅇnda naᅇselimu, néᅇ bec qahac wammu. ²⁷ Waᅇu ic méᅇᅇnéᅇ walac ic kawali méᅇnda ziki mimaguc amayaiguc emma hinaya wagicmacac séᅇc qahac. Walac ic kawali imi zikimimaguc hinaya wagicma memac. ²⁸ Ni héᅇlacnec éᅇnézéᅇwa, ic onaru kéᅇpésicgina zéᅇma ac biria imi hia waiwaiya hezac. ²⁹ Waᅇu ic méᅇᅇnéᅇ Uᅇᅇa Téréᅇyawac zéᅇsure mimaciguc iwac kéᅇpésic imi waiwaiyawac séᅇc méᅇnda hezac. Kéᅇpésicya imi tetecgiya qahac hemacac hema kecmac. ³⁰ Imi mia Yesuac niᅇ, Inéᅇ Qeriaiguc kuwic

biria késa keczac, imuhuc zémigic ac imuhuc melemma énézéyec.

Yesuac neḡgoc munahéra.

³¹ Waḡu neḡgoc munahéra harédacma ama sombenḡguc namma ic ménj méligic emma qarec. ³² Qaru ic tuḡ yanda leclecgémima tacgic ieneḡ yomuhuc ézégic; Ninzaḡ, guac neḡgocga zéma munahécga ieneḡ gi gémbiḡ zé wanzu. ³³ Imuhuc zégic inéḡ melemma yomuhuc énézéyec; Mérénéḡ nuac neḡgoc munahécna wanzu? ³⁴ Imuhuc zéma ic lelecgéma tacgic ionaru kic hima zéyec; Inicgic, nuac neḡgoc dac munahécna youmi taczu. ³⁵ Méḡnéḡ ménj Anutuac ackuazéc tohoanzu imi eneḡ mia nuac nauḡ munana zéma neḡgocna wanzu.

4

Anutuac héḡgaleḡ ama areḡa yanda imuac qelumbec ac.

¹ Waḡu Yesunéḡ kondunḡ ḡiḡḡiḡaiguc muḡḡuc ackuazéc ku énécmimaḡ zé hénima zéyec. Zéyu ic tuḡ yanda iwaru haréma tocgégic. Imuac niḡ inéḡ zéic méḡḡiguc emma kondunḡiguc tarec. Taru ic tuḡ yanda ieneḡ moczoḡ baeciguc tacgic. ² Waḡu inéḡ qelumbec ac zéma iwawai sasala ku énécmiyec. Waḡu ku énécmima yomuhuc zéyec; ³ Énézéwa niḡḡic, ai ic méḡnéḡ iwawai gocmia himicmaḡ zé aiḡguc keḡec. ⁴ Kemma qesayu, gocmia tosaraneḡ hénaiḡguc mama héiyu nei eneḡ haréma nedacgic. ⁵ Waḡu gocmia tosaraneḡ hoc sira baec komocdia dac heheya imuaru héiyu qérawia

focdac qema éréyec. Waᅇu imuaru baec sasala ménda heyec. ⁶ Imuac niᅇac zalíanéᅇ baec ménda késayacgéyu kaiwenéᅇ éréma qeyu humuyec. ⁷ Waᅇu gocmia tosananéᅇ ic hésa waiyaguc imuac qeriaiguc héiyu haséᅇnéᅇ yandima nezicgéyu héla ménda haiyec. ⁸ Waᅇu gocmia tosananéᅇ baec halécyaguc imuaru héiyu qérawia éréma nézéᅇgéma héla haiyu yandiyec. Yandiyu méᅇac 30, méᅇac 60, zéma méᅇac 100 mesaiyec. ⁹ Waᅇu inéᅇ toroqema zéyec; Ic méᅇ gezawagucnéᅇ ac imi niᅇasarimac.

¹⁰ Waᅇu ic embac opocma kendacgic eᅇyanecc taru tohotoho ichéra zéma tosara lelecgémima tacgic ieneᅇ qelumbec ac imuac hénia qesimigic. ¹¹ Qesimigic inéᅇ énézéyec; Onac imi Anutuac héᅇgaleᅇ ama areᅇa yanda imuac ac saᅇa zéasari énécmianzua. Waᅇu ic embac demíᅇ séᅇᅇgaᅇgaᅇaiguc keczu ionac imi iwawai moczoᅇ qelumbec aciguc énézéanzua. ¹² Imuhuc wamba, hémmu waᅇu hia ménda héᅇteᅇgicmu. Nimmu waᅇu hia ménda niᅇteᅇgicmu. Qahac waᅇu ieneᅇ ewa qerigina melenᅇgic Anutunéᅇ kápésicgina wai énécmiwacnec.

¹³ Waᅇu Yesunéᅇ yomuhuc zéma énézéyec; Qelumbec ac zézua imuac hénia ménda niᅇzuiguc qelumbec ac sasala dimuhuc hia niᅇtecgicmu? ¹⁴ Ai icnéᅇ gocmia qesazac imi Anutuac ackuazéc. ¹⁵ Gocmia tosara héniaiguc héiyec sécyá imi yomuhuc; Ackuazéc niᅇgic Biria miᅇinanéᅇ foc haréma qerigina igucnec mema néᅇgacanzac. ¹⁶ Waᅇu gocmia tosara hoc siraiguc héiyec imuac sécyá imi yomuhuc; Ackuazéc nimma

ségiségi wamma focdac késaanzu. ¹⁷ Wañu qeriginaiguc zalia ménda hiñgac kesa yacgéyu nalé hotoña dac mema kecma ackuazéc imuac niñac manam batuc me hazéc mihicñima focdac bélacgéma waianzu. ¹⁸ Wañu gocmia ic hésa waiyaguc imuac qeriaiguc héiyec imuhucyanéñ ackuazéc ninzu, ¹⁹ néñ baecac niñyéwécya, hinawac iwawai ikora zéma iwawai hénia héniaiwac siñginanéñ qeriginaiguc hiñgacma ackuazéc imi héihumuyu héla ménda haianzac. ²⁰ Wañu gocmia baec halécyaiguc héiyec imuhucyanéñ ackuazéc nimma késama héla 30, 60, zéma 100 imuhuc mesaima haianzu.

²¹ Inéñ muñguc énézéma zéyec; Kifa imi kuzi me tatic duandiaiguc haiwiñ zé mema haanzu? Imi zae qahaiguc ménda haianzu me? ²² Iwawai sasañgiaiguc hezac imi augic wininimacac musañgéyec. Wañu iwawai sasañgiaiguc hezac imi augic hémmuac musañgéyec. ²³ Ic mén gezawagucnéñ ac imi niñasarimac.

²⁴ Wañu inéñ ac toroqema yomuhuc zéyec; Ini ac niñanzu imi niñgésimu. Eñaoc ic embac ac néndéngé énécmima zéanzu imuac bakia sécya liliñgéyu nimmu. Wañu imi sac qahac muñguc toroqema énécmimac. ²⁵ Mén iwawai hemizac inéñ mén muñguc memac. Wañu mén ménda hemizaciguc imi komocdia dac hemizac imi wagu qahac wammac.

²⁶ Inéñ muñguc toroqema zéyec; Anutuac héngalen ama areña yanda imi yomuhuc; Ic ménnéñ baec aiiguc iwawai gocmia qesaanzac. ²⁷ Qesama siñi kaiwe heyac wañu gocmia imi

nézéngéma éréanzac. Wañu imuac hénia imi ménda niñanzac. ²⁸ Baec i eneyaocnec héla mi-hicñianzac. Wañu walac qérawia, andiaiguc merawa, andiaiguc héla haianzac. ²⁹ Wañu kecma héla waziyu imuarunec kuma héla meanzac. Imi mia héla memeyawac naléya ducñiyu imuhuc wañanzac.

³⁰ Wañu muñguc toroqema zéyec; Anutuac héngalen ama areña yanda imi dimuhuc éséc zéwa sécgémac? Zéasariman zé qelumbec ac dimuhucya zéman? ³¹ Anutuac héngalen ama areña yanda imi saiwa ic gocmia imuhucya ésécnec. Baeciguc himicanzu imi komodia soroc. Ic gocmia tosara ionac mamayagina. ³² Wañu baeciguc haini, hicñi yandima icya icya hezu imi moczoñ onogicma ic yanda wammac. Wañu nei sawaiguc keczu ienen haréma ic imuac amiaiguc haecgina hia haimu.

³³ Yesunéñ hia niñasarimuac sécyawac qelumbec ac sasala zéma ackuazéc énézéyec. ³⁴ Wañu inéñ ic embac ackuazéc énézéman zé qelumbec aciguc sac zéma énézéañec. Wañu tohotoho ichéra iniguc sac enacnec kecma qelumbec ac imuac hénia ya moczoñ zéasari énécmiañec.

Luhuc yandanéñ Yesuac kuaya tohoyec.

³⁵ Wañu kaiwe imuarunec ama mari wañu, tohotoho ichéra yomuhuc énézéyec; Neñañ kondun nówécgeñiguc kerenni. ³⁶ Imuhuc zéyu, tohotoho ichéra ienen ic tuñ yanda ini méli énécmigic, Yesu bec zéiciguc emma taru, emma wagicma keñgic. Keñgic zéic tosara momacnec i guc

keŋgic. ³⁷ Keŋkecgic, luhuc kuney yanda ménhéné haréma qeyu, sirinéŋ zéic qeriaiguc hiŋgacma kuaya qemaŋ zé waŋec. ³⁸ Waŋu Yesu eŋeya imi zéic andiaiguc gau heyec. Waŋu tohotoho ichéra ieneŋ mindima yomuhuc ézégic; Kiwi ic nini humuwiŋ zé waŋziŋ imuac gi ewa éréhéc ménda waŋzaŋ? ³⁹ Imuhuc zégic inéŋ yacma luhuc ac zémima konduŋ yomuhuc ézéyec; Gi néŋ qema hena. Imuhuc zéyu luhucnéŋ tecgéyu sirinéŋ néŋ qeyec. ⁴⁰ Waŋu inéŋ tohotoho ichéra yomuhuc énézéyec; Ini némac niŋac zénéŋgina imuhuc hirizac? Ini ninzéŋ ninzéŋgina mén ménda késa keczu? ⁴¹ Waŋu ieneŋ zénéŋgina kilenŋ hiriyu eminiŋ qeminiŋ wamma yomuhuc zégic; Ic imi némac ic waŋu luhuc zéma konduŋ iereŋ kuaya tohozaoc?

5

Yesunéŋ ic uŋa biriayaguc mén mehiaruyec.

¹ Waŋu ieneŋ konduŋ qericma néwécgen Gerasa* baeciguc kereŋgic. ² Keremma Yesunéŋ zéic igucnec mayu, imuaru ic mén uŋa biriayagucnéŋ kic suaŋ namuŋa igucnec haréyu mihicŋiyec. ³ Ic iminéŋ kic suaŋ namuŋaiguc heyac wamma kecaŋec. Waŋu ménhénéŋ mén zikimimacac séc ménda waŋec. Waŋu inéŋ seŋ hésa momacnec kilenŋdac metecgéaŋec. ⁴ Hatac sasala seŋ hésanéŋ dérécgéma iwawai yéwéria hena mériaiguc zikigic qeriaŋec. Waŋu ménhénéŋ hia meselimiŋu bénzéŋ tacmacac séc qahac waŋaŋec. ⁵ Waŋu siŋi kaiwe séc kic suaŋ

* **5:1:** Qara mén; Gadara (Mat 8:28)

namuŋaiguc me baec tewac tewaraiguc kecma qacma hocnəŋ héricamuəŋec. ⁶ Waŋu ic inəŋ Yesu lakecnec hémma usuŋnec hama wéséyaiguc simiŋ héimiyec. ⁷ Imuhuc wamma inəŋ selianec qacma zéyec; Anutu, Eŋeŋa yandawac Naŋa Yesu, gi zéma ni imi nekac nekac, Anutuac qaraiguc meseli gémba ménda mebiri némbésémaŋ. ⁸ Imi mia Yesunəŋ bec, Uŋa biria, gi ic iwarunec éréma kenna, imuhuc ézéma zéyec imuac niŋac imuhuc welerec. ⁹ Weleru qesimiyec, Qacga méré? Qesiyu melemma zéyec; Nini sasalanəŋ kecziŋ imuac niŋac qacna imi yaré ic tuŋa zéanzua. ¹⁰ Imuhuc zéma seli seli wamma baec imuarunec ménda nesi énécmiyu kemmu niŋ zéwelerec.

¹¹ Waŋu tewac tewara marəŋaiguc beric sasala yanda hosuru kecgic. ¹² Waŋu kuwic ieneŋ seli seli wamma Yesu welec migic, Beric ionaru méli nénécmiŋa kembiŋ, wai nénécmiŋa kemma ionac qeriginaiguc hiŋgacbiŋ. ¹³ Zégic inəŋ hia zéma wai énécmiyu uŋa biria ieneŋ ic iwarunec éréma kemma beric qeriginaiguc hiŋgacgic. Hiŋgacgic beric ieneŋ usuŋnec kemma siaiguc hiŋgacma konduŋ qeriaiguc hiŋgacdagic. Beric tuŋaguc qétégina 2,000 ieneŋ konduŋ dokunəŋ hoturu énécmiyu wésésé unudarec. ¹⁴ Unudaru beric galeŋ ieneŋ néŋgacma kemma ic tosara ama areŋa yanda me ama areŋa komoraiguc kecgic ionac suruc waŋ énécmigic ic ieneŋ haka hicŋiyec imi hémbiŋ zéma hagic. ¹⁵ Hama Yesuac muru harédacma ic yaré ic tuŋanəŋ késa kerec imi héŋgic hiaruma malekuya héima taru zénéŋgina hiriyec. ¹⁶ Waŋu haka héŋgic ieneŋ ic

uṅa biriayaguc kerec iwaru haka imi dimuhuc hiçniyec imuac ac suruc énézéma beriac ac suruc imi momacnec énézégic. ¹⁷ Zégic ic eneṅ Yesu baecgina waima kemmac niṅac hénima welecmigic. ¹⁸ Welecmigic Yesu zéiciguc eṅu ic uṅa biriayaguc kerec inéṅ méndacmima kemmanṅ zé welecmiyec. ¹⁹ Weleru inéṅ qetali mima yomuhuc ézéyec; Gi sac taséhécga ionac niṅac wamma amagaiguc kemma Anutu Eṅeṅanéṅ goi héihéi dimuhuc waṅgémma némac ai megénzac imuac ac suruc énézévésémaṅ. ²⁰ Imuhuc zéyu ic imi waima kemma Yesunéṅ dimuhuc wammiyec imuac ac suruc Dekapoli ama komoc komoc séc zéauma zéauma keṅu nimma welicgégic.

Embac méṅnéṅ ninzénégéma Yesuac malekuya késama hiaruyec.

²¹ Waṅu Yesu imi zéic komoraiguc kondun qericma muṅguc néwéciguc kemma doku giṅgiṅaiguc taru ic sasalanéṅ iwaru tocgégic. ²² Waṅu tocgotocgo ama galeṅ méṅ qara Yairo inéṅ hama i hémma héniaiguc sicgémiyec. ²³ Sicgémima seli seli wamma welec mima zéyec; Nuac béracna komora imi humumaṅ zé wanzac. Hama méraga iwac qahaiguc haina hafiya hiaruyu kecmac. ²⁴ Imuhuc weleru Yesunéṅ i guc keṅic ic sasala yanda ieneṅ méndacma hofac hofac amuma kemma osigic. ²⁵ Waṅu embac méṅ sacya mayecac mama keru hafiyawac yawuṅa imi 12 waṅec. ²⁶ Waṅu mehiahiaru ic sasalanéṅ mebipigic qenzeṅ manzeṅ qema kecaṅec. Keru imuac boṅawac iwawai iwaru hemiyec imi moczoṅ énécmiyu

qahac wandarec. Waᅇu hafiya ménda efiyec, néᅇ muᅇguc yéwériyec. ²⁷ Waᅇu embac inéᅇ Yesuac suruc nimma imuarunec sugginaiguc haréma iwac andia igucnec malekuya osiyec. ²⁸ Osima yomuhuc zéma niᅇec; Malekuya sac késawa hia hiaru némmac. ²⁹ Imuhuc waᅇu imuarunec sacya focdac zicgéyu iwac qeriaiguc hafi biria heyec imi hiaruyu niᅇec. ³⁰ Waᅇu Yesunéᅇ kuhanéᅇ ai meyu ewa qerianéᅇ focdac nimma suggina igucnec liliᅇgéma zéyec; Mérénéᅇ malekuna osizac? ³¹ Imuhuc zéyu tohotoho ichéra eneᅇ yomuhuc ézégic; Ic sasala yanda eneᅇ lelecgé gémma naᅇgic hénzaᅇ, waᅇu némac niᅇac Mérénéᅇ nosizac zézaᅇ? ³² Waᅇu Yesunéᅇ ic méᅇ haka imuhuc waᅇec i hémmaᅇ zé kic hiyu keᅇha waᅇunec naᅇec. ³³ Imuhuc qesimanec naᅇu embac imi séwiyaiᅇuc haka hiᅇᅇiyec imi nimma zénéᅇa hiriyu iwaru hama héniaiguc sigéma ac suruc moczoᅇ helacnec zéauyec. ³⁴ Zéauyu inéᅇ yomuhuc ézéyec; Bérac, ninzéᅇ ninzéᅇganéᅇ mehiaru gézjac. Ewa bénzéᅇ nimma kenna, qenzeᅇ manzeᅇga igucnec hulacgézua.

Yesunéᅇ embac komoc méᅇ humuc igucnec meqeliyec.

³⁵ Embac ac imuhuc ézéma naᅇunec tocgotocgo ama galeᅇ iwac ama igucnec ic tosara hama zégic; Béracga bec humuzac. Némac niᅇ kiwi ic yéwéri muᅇguc mikecbésémaᅇ? ³⁶ Zégic Yesunéᅇ acgina gezacnec sac eᅇ nimma tocgotocgo ama galeᅇ yomuhuc ézéyec; Zénéᅇga ménda hiriyu, eᅇ ninzéᅇgéna. ³⁷ Imuhuc zéma tosara ménda méndacmimu niᅇac neuᅇ héiéncmima Petero,

Yakobo, zéma Yakoboac munaya Yohane sac on-agiru kenjic. ³⁸ Kemma tocgotocgo ama galenjac amayaiguc emma iniru ic embac ienenj qewelonj yanda wamma zésiác wamma kecgic. ³⁹ Siacma kecgic sugginaiguc kemma énézéyec; Ini némac niñ zésiác yanda wañkeczu? Embac merac imi ménda humuzac, néñ gauya hezac. ⁴⁰ Imuhuc zéyu ienenj desimigic. Wañu énézéyu hiñgadacgic neñgoc mañgocya zéma tosara i guc kecgic imi onagiru embac merac heyec imuaru kerenjic. ⁴¹ Keremma embac merac iwac méria késama zéyec; Talita koum. (Neñañ aciguc hénia imi yomuhuc; Embac merac gézézua, yacna.) ⁴² Zéyu imuarunec embac merac yacma kenkenj haha wañec. (Embac merac iwac yawuñá imi 12 wañec.) Wañu ienenj kilenj yanda welicgégic. ⁴³ Welicgégic Yesunéñ ic ménda énézému niñac neñj héiénécmiyec. Wañu embac merac nene migic nemacac niñac énézéyec.

6

Nazarete ic embac ienenj Yesu eeya ménda héigic.

¹ Wañu inéñ baec imi waima eñeya tauñaguc kenec. Wañu tohotoho ichéra i méndacmima kenjic. ² Kemma keru Sabata nalé téréya wañu tocgotocgo amaiguc emma ac hénima ku énécmiyec. Wañu ic sasala ienenj iwac ackuazéc nimma welicgéma zégic; Nininñ imi dimuacnec meyec? Nininñ hemizac imi némac nininñ? Wañu mérianéñ haka méréra icnéñ ménda memeya momacnec meanzac imi némac haka? ³ Ic imi

mericqe ic, Mariawac naŋa, Yakobo, Yose, Yuda zéma Simon ionac dacgina, imi hélacnec qa-hac me? Waŋu iwac naunhéra you neŋaŋguc ménda kecziŋ? Imuhuc zéma niŋgic biriyec. ⁴ Imuhuc zégic Yesunéh yomuhuc énézéyec; Anutuac tilin tilin ic mén imi eŋeya tauŋ ichéra zéma sac taséhéra zéma ama momachéra sac mianéh ménda mepési mianzu. ⁵ Waŋu imuaru haka icnéŋ ménda memeya mén ménda meyec, néŋ ic hafiginaguc éréhécdac sac mérayanéŋ haima mehiaru énécmiyec. ⁶ Waŋu ionac ninzéh ninzéhina qahac imuac niŋac welicgéyec.

Yesunéh tohotoho ichéra 12 méli énécmiyec.

Welicgéma ama séc lelecgéma ku énécmiyec. ⁷ Yesunéh tohotoho ichéra 12 unuruma éréhéc éréhéc méli énécmima uŋa biria nesi énécmimu niŋac kuc buŋa énécmiyec. ⁸ Waŋu Yesunéh zézé seli ac selianec énézéma zéyec; Keŋha wambin zéma tacgina sac mema kemmu. Héna mauŋ me gésé me konoŋiguc soukiwa imi ménda mema kemmu. ⁹ Waŋu héna usugina imi hia haima zikimu. Waŋu maleku saméŋa mén ménda mema kemmu. ¹⁰ Imuhuc zéma énézéyec; Baec méniguc keremma ama geric méniguc emmuiguc imuaru tacyac waŋkecmu, waŋu baec ménu kembin zémaguc ama geric imi waimu. ¹¹ Ama mén ala ménda waŋ énécmima acgina ménda nimmuiguc, héna usugina tawéyaiguc seitotoŋ tacmac imi qegic mayu kemmu. Waŋu ieneŋ onac hakagina imi hémma niŋasarimu. ¹² Zéyu tecgéyu ieneŋ kemmu ic embac qerigina melemmu niŋac ackuazéc zéau énécmigic. ¹³ Waŋu ieneŋ uŋa

biria sasala nesi énécmima ic embac hafaginaguc sasala haléc naec énécmima mehiaru énécmigic.

Yesunéh kuha yandaguc ai meyu surucya saima keñec.

¹⁴ Yesuac qac buña imi saima keñkecma ic kewu Herodearu haréyu niñec. Wañu ic tosanenéh yomuhuc zégic; Yohane doku naec énécmiyec i Anutunéh humuc igucnec meqelimiyu yarec imuac niñ i Kuha yandanéh ai imuhucya meanzac. ¹⁵ Ic tosanenéh zégic; Ic imi Elia. Wañu tosanenéh yomuhuc zégic; Imi Anutuac kua meme ic becnecc kecgic imuhucya. ¹⁶ Wañu Herodenéh nimma yomuhuc zéyec; Yohane déméña qeriri i humuc igucnec meqelimiyu yacma keczac. ¹⁷ (17a) Becnec Herodenéh munaya Filipo iwac iniña Herodia wagirec. ¹⁸ Wagiru Yohanenéh Herode yomuhuc ézéyec; Gi munagawac iniña menec imi hénac ac logi logiya wanzac. (17b) Imuhuc zéyu Herode eñeyaoc embac iwac niñac wamma téngiñ ichéra énézéyu Yohane késama dérécgéma hésa amaiguc opocgic. ¹⁹ Opocgic Herodianéh Yohaneac qeri biric nimma qehumumañ zéma zéniñec, néh osiyec. ²⁰ Imi mia Herodenéh Yohaneac ic solaña, ic téréya imuhuc zéma zénéña hiriyu galenñgé mianec. Wañu kuaya igucnec ac niñu qeria imi yéwériañec. Wañu iwac ackuazécya imi siña nimma niñañec hénia imuac niñac osiyec. ²¹ Wañu kecma nalé hia méñ hayec. Herode inéh eñeya hicñi hicñi naléya hayu ic kewuhéra zéma yaré ic ionac galenñhéra zéma Galilaia baec igucnec ic eñeña qutulañgé énécmidaru

welenj qeqe ichéra enenj nene doku oma gumu énécmigic. ²² Énécmiyu Herodiawac béracyanénj ionac muru emma wéséginaiguc legic hiriyec. Hiriyu Herode zéma ichéra ienenj hémma ségiségi wanjic. Wanju Herodenénj embac meracwac yomuhuc zéma ézéyec; Singawac iwawai ménj niñac zéma qesina nenj hia gémmanj. ²³ Imuhuc zéma ac selianec zikima ézéyec; Iwawai ménjac ménj qesina nuac héngalenj ama arenja yanda imi suc igucnec hia méndémma gémmanjac séc. ²⁴ Imuhuc zéyu inénj kemma nenjocya qesimiyec; Ni némac iwawai niñac qesimimanj? Zéyu nenjocyanénj ézéyec; Doku naec ic Yohaneac oruha niñac ézéna. ²⁵ Imuhuc zéyu embac merac inénj ara mema focdac ic kewuac muru kemma zéyec; Gi degucmi doku naec haka ic Yohaneac orucya zéiciguc haima néna. ²⁶ Imuhuc zéyu ic kewu imi qeria muñguc yanda yéwériyec. Wanju enjeya zézé seliseliawac zéma ichéra i guc momacnec tacgic ionac niñac qahac zémanj zé osiyec. ²⁷ Wanju inénj focdac yaré ic ménj kenj Yohaneac oruha mehamac niñac ézéna méliyu inénj kemma hésa ama qeriaiguc Yohaneac déména qerirec. ²⁸ Qericma orucya zéiciguc haima mema hama embac merac miyu embac meracnéj nenjocya miyec. ²⁹ Wanju Yohaneac tohotoho ichéra suruc imi nimma hama qamocya mema kemma hoc kifañajiguc haigic.

Yesunénj ic zañgégina 5,000 nene gumu énécmiyec.

³⁰ Wanju Yesuac Méliméli ic ienenj lilinégma hama Yesuaru tocgéma wawanj memegina zéma

ackuazéc ku énécmigic imuac surucya ézégic. ³¹ Wañu ic embac sasalanéñ kenña wañgic nene nemuac séc qahac wañec imuac niñ inéñ tohotoho ichéra yomuhuc énézéyec; Ini eñacnec éléñ hagic baec kisiaiguc kenni, kemma bénzén tachiarugic. ³² Wañu eñacnec éléñ zéiciguc emma baec kisiaiguc kenñgic. ³³ Kenñgic sasalanéñ inictegicma ama areña kunéñ kunéñ séc unuruma baec héna usuñnec kemma imuaru walac kereñdacgic. ³⁴ Kereñdacgic Yesunéñ hama ic embac sasala yanda iniru rama galenñina qahac tanec kecgic ewa biric wamma iwawai sasala ku énécmiyec. ³⁵ Kuénécmiyu bec kaiwe kiwa sima hiñgacmañ zé wañec. Wañu tohotoho ichéra ieneñ iwaru kemma zégic; Baec yomi baec kisiaiguc lakec kecni kaiwe kiwa bec sima hiñgacmañ zé wanzac. ³⁶ Imuac méli énécmína ama komoc komociguc me ama lelec lelec taczac imuaru kemma eñac nenegina mihiçima boña mema nemu. ³⁷ Zégic yomuhuc énézéyec; Eñac gumu énécmigic nemu. Imuhuc énézéyu zégic; Nini kemma saméñ 200 Denarionac* sécya boña mema hama gumu énécmiwiñ niñac zézan? ³⁸ Zégic inéñ énézéyec; Saméñ dacheç késa keczu imuac keñ héñgic. Zéyu ieneñ keñ hémma ézégic; Saméñ méra mén zéma kondun yañ érehéc he nénécmizac. ³⁹ Zégic Yesunéñ luluc téñgiñ téñgiñgic tuña tuña tacmu niñac areñgé énécmiyec. ⁴⁰ Areñgé énécmiyu tuñ mén 100, tuñ mén 50 imuhuc imuhuc tacma kenñgic. ⁴¹ Wañu

* **6:37:** Denarion momacguc imi ic méñac ai meme momacgucac ai boña, imuac maso 8 imuac ai boña sécya wanzac.

samén méra mén zéma lambéc éréhéc mema kurumeniguc hiyu enju Anutuac mériañ niñac welerec. Welecma samén kuma tohotoho ichéra énécmiyu ieneñ méndemma énécmigic. Wañu imuhucyanec kondun yañ momacnec méndemma énécmigic. ⁴² Énécmigic ieneñ moczon negic sécgé énécmiyec. ⁴³ Wañu samén bororoña zéma kondun yañ tasia tac keñec imi mema neñgeñ yanda 12iguc tigic kuagina qedarec. ⁴⁴ Wañu samén negic imi ic ionacnec sac qétégina olongic 5,000 wañec.

Yesunén kondun qahaiguc tima tima keñec.

⁴⁵ Wañu Yesunén tohotoho ichéra zéiciguc emma néwécgeñ Betsaida baec kisiaiguc walac hénima kemmu niñac focdac wai énécmiyu kemma kegcic eñeya imi ic embac onopocma nan̄kerc. ⁴⁶ Nan̄kecma onopodaru kendacgic inén zéwelecmañ zé baec boñaiguc eñeyanec eñec. ⁴⁷ Wañu ama hénima siñiyu zéic imi kondun doku namuñaguc kereñu i eñeyanec baeciguc kerc. ⁴⁸ Wañu luhuc yandanén qeyu Yesu tohotoho ichéra ieneñ zéic puli qema ai yanda mema tacgic niñtegirec. Wañu ama gĩañimañ zé wañu Yesunén doku qahaiguc tima tima keñkecma ic hosucgé énécmima onogicmañ zé wañec. ⁴⁹ Wañu doku qahaiguc keñu ieneñ hémma Kuwic mia imuhuc zéma qac sambigégic. ⁵⁰ (Ieneñ momac yanda i hémma zénéngina hiriyc imuac niñac imuhuc wañgic.) Qacgic inén focdac ac hénima énézéyec; Qerigina bénzén heyu, yomi neñ mia. Zénéngina ménda hiriyu.

⁵¹ Imuhuc zéma zéic qeriaiguc ionac muru enu luhucnéŋ néŋ qema qahac waŋec. Waŋu ieneŋ kilenŋ yanda aurima welicgégic. ⁵² Imi mia nene gumu énécmiyec imuac hénia ménda niŋasarigic ewa qerigina sipacgémanec heyu imuhuc aurigic.

⁵³ Waŋu kondunŋ qericma ogicdacma Gene sarete baeciguc harédacma zéic zikigic tarec.

⁵⁴ Taru zéic igucnec magic ic embac ieneŋ focdac Yesu héŋteggic.

⁵⁵ Héŋteggicma ama séc usunec kemma ic hafiginaguc tataciguc haima hua énécmima imuaru me imuaru kereciguc qesinimma keŋgic.

⁵⁶ Waŋu inéŋ ama areŋa yanda me ama areŋa yandaiguc kereŋdaru ic hafiginaguc nénnagémba sombeniguc haigic hegic, malekuya susuria késamu niŋac qesimigic. Waŋu késagic séc hiarudacgic.

7

Iwawai hiabia zéma iwawai biria.

¹ Waŋu Farisaio zéma hénia acac kiwi ic tosara Yerusalemnec harégic ieneŋ Yesuaru tocgégic.

² Tocgéma iwac tohotoho ichéra tosara ieneŋ méragina ménda zuacma samén negic inicgic.

³ (Farisaio ic zéma Yuda ic ieneŋ moczonŋ yandahécgina ionac haka silic tohoma méragina ménda zuacmaguc nene ménda neaŋgic.

⁴ Waŋu nénnagémba sombenŋ igucnec lilingéma hama méragina ménda zuacmaguc nene ménda neaŋgic. Waŋu yandahécgina ionac haka tosara momacnec késakecma méndacaŋgic imi yomuhuc; Sokoc, kasonŋ, kewuc nomuŋ, zéic, zéma hehe tatic me zae zuaczuara.)

⁵ Waṅu Farisaio ic zéma héna acac kiwi ic ienen Yesu yomuhuc qesimigic; Némac niṅ tohotoho ichécga ienen yanda hécnina ionac haka silic imi ménda tohoma méragina ménda zuacma saméṅ imi nezu? ⁶ Zégic inéṅ yomuhuc énézéyec; Yesaianéṅ ikoc ic onac niṅ mia ac sécya imi yomuhuc andiawac zéyec; Héna oriṅ yomi kua taséginanéṅ sac mepési néṅanzu, néṅ qeriginanéṅ lakec heanzac. ⁷ Waṅu ic eṅaṅ héna acac kuamuma ni imi eṅ mepési néṅanzu. ⁸ Ini Anutuac héna ac waigic mayu ic eṅaṅ haka silic késakecanzu. ⁹ Imuhuc zéma toroqema zéyec; Eṅaṅ haka silicgina imi tohoma kecmu niṅac Anutuac héna ac imi hiabianec andé qeanzu. ¹⁰ Mosenéṅ ac yomuhuc zéyec; Gi neṅgoc maṅgoc éréhécgá eegira héiwésémaṅ. Waṅu méṅ i neṅgoc maṅgoc éréhécyá zébiri érécmimac imi qegic humumac. ¹¹ Waṅu ini yomuhuc zéanzu; Ic méṅ neṅgoc maṅgocya iorac iwawai méṅ érécmimaṅ zé osizaciguc Anutuac buṅa zéma érézémac. ¹² Waṅu ac imi meselima neṅgoc maṅgoc haleṅ hai érécmimia imuac neṅ héiénécmianzu. ¹³ Imuhuc wamma yanda ionac haka silic imi tétécgéma Anutuac ackuazéc héfacgéanzu. Waṅu ini haka imuhucya sasala waṅanzu.

¹⁴ Imuhuc zéma muṅguc ic embac tuṅginaguc imi unuruma énézéyec; Ini moczoṅ énézéwa niṅgic. Nimma ac yomi niṅtegicmu. ¹⁵ Iwawai méṅ negic hiṅgacanzac iminéṅ ménda mebirí énécmianzac, néṅ qerigina igucnec iwawai éréanzac iminéṅ mebirí énécmianzac. ¹⁶ Méṅnéṅ

ménj gezacginaguc enej ac imi niñtegicmu.
¹⁷ Wañu inéj ic embac wai énécmima imuac andiaiguc ama ménjiguc eñec. Eñu tohotoho ichéra ienej qelumbec ac imuac qesimigic.
¹⁸ Qesimigic énézéyec; Ini momacnec ménda niñasarizu? Iwawai negic tomeñginaiguc hiñgacanzac iminéj ic hia ménda mebirianzac hénia imi ini ménda niñasarizu? ¹⁹ Wañu iminéj ewa qeriginaiguc ménda hiñgacanzac, néj tomeñginaiguc hiñgaru gésiyu maanzac. Imuhuc zéma Yesunéj nene hénia hénia imi moczoñ hia newiñac séc zéma hénia imi zéseliyec. ²⁰ Wañu ménj yomuhuc toroqema zéyec; Qerigina igucnec iwawai éréanzac iminéj mebiri énécmianzac.
²¹ Ic qerigina igucnec niniñ biria éréanzac imi yomuhuc; Kaisero ai, kowu nene, euqeqe,
²² embac mewai, hémbaoc, qeri biric, ikoc, siñ biria, kic séséc, andé ac, séwi eñej, kaižiliwenj.
²³ Iwawai biria imi moczoñ ic qerigina igucnec éréma ic mebiri énécmianzac.

Sirofoinikia embac iwac niñzéj niñzéja.

²⁴ Wañu inéj yacma ama baec imi waima Tiro ama areña yandaiguc kemma ama ménjac qeriaiguc eñec. Emma imuhucgeñ taczac imi ic méjnéj ménj ménda nimmacac niñec, néj sasañgia kekerawac séc ménda wañec. ²⁵ Eñu imuarunec embac ménj bérara uña birianéj késayec iminéj surucya nimma focdac haréma iwac muru simiñ hémiyec. ²⁶ Embac imi Girik embac, Sirofoinikia ic ionac sac kiticgina. Wañu bérara uña biria nesimimac niñac welecmiyec.
²⁷ Welecmiyu yomuhuc ézéyec; Waina nambérac

hécna ienenj walac negic sécgémac. Ionac nene imi onagicma kazu ionac gilimanj iminéj hiabia qahac. ²⁸ Imuhuc zéyu melemma ézéyec; Miñ Kewuna, imi hélacnec! Wañu kazu ienenj acguc zae duandiaiguc nambérac ienenj nene negic bororoña mayu neanzu. ²⁹ Imuhuc zéyu Yesunéj yomuhuc ézéyec; Ac imuhuc zézanj imuac niñ hia lilingéma kenna, uña birianéj béracga bec waimizac. ³⁰ Zéyu embac imi lilingéma kemma héñu uña birianéj bec waimiyu béracya imi heheyaiguc bénzénj heyec.

Ic gezac héhéña ménj mehiaruyec.

³¹ Wañu Yesu i Tiro ama areña yanda imi waima Sidon ama areña yanda namuñanec qericma kemma Dekapoli baec qericma Galilaia konduniguc keñec. ³² Imuaru kereñu ic tosara ienenj ic ménj gezawa héhéngia zéma ara hia ménda zéañec imi Yesuac muru wagicma hama mérianéj haimimac niñac welecmigic. ³³ Welec migic ic imi wagicma wai énécmima ekacnec sura méñu kemma méria merawanéj gezawaiguc néwéc néwéc haimaguc sépécgéma ezelaña osiyec. ³⁴ Osima kurumeniguc hiyu enj wéséséya héima, Efata! zéma ézéyec, ac imuac hénia imi ‘Béréngéna!’. ³⁵ Zéyu gezawa béréngéyec, wañu ezelaña hularu ac didiñanec zéyec. ³⁶ Wañu Yesunéj suruc imi ménda zéaumu niñac neunj héiénécmiyec. Wañu muñguc muñguc qetali énécmiyec, néj ienenj muñguc muñguc kilenjad zéau énécmigic keñec. ³⁷ Ienenj kilenj welicgéma yomuhuc zégic; Iwawai moczoñ yanda hia

mehiaruanzac. Gezac héhéñ meyu ac niñanzu, wañu acgina qahac meyu ac zéanзу.

8

Yesunéh ic 4,000 nene gumu énécmiyec.

¹ Nalé imuaru muñguc ic tuñ yanda iwaru tocgéma nene qahac kecgic. Yesunéh tohotoho ichéra unuruma énézéyec; ² Ic embac ienen ai meme haréwéc niguc keczu. Wañu nene mén ménda he énécmizac. Imuac niñ ni ic ionac wéséna wanzac. ³ Wañu tosara ienen lakecnec hagic imuac niñ yaka niñ humugicguc en amagi-naiguc méli énécmiwa hénaiguc kemma qiritic unuwac niñac. ⁴ Imuhuc zéyu tohotoho ichéra ienen melemma zégic; Baec kisia yomuaru mérénéh dimuacnec nene saméh sécgina hia mihicñima gumu énécmimac? ⁵ Imuhuc zégic qesiénécmima zéyec; Onaru héna mauñ dahec he énécmizac? Zéyu melemma ⁷ zégic. ⁶ Zégic nimma areñgé énécmiyu baeciguc mama tacgic mauñ qétéya ⁷ mema ewa hia ac ézémaguc énécmimu niñac kuma tohotoho ichéra énécmiyu tohotoho ichéra ienen welen qema énécmigic. ⁷ Wañu lambéc komoc komoc taru imuhucyanec Anutuac mérian niñac welecmaguc méndemma énécmimu niñac énézéyec. ⁸ Wañu ic embac ienen nene imi negic sécgé énécmidarec. Wañu nene bakia waigic tarec imi mutulangéma nenñen yanda 7iguc tигic kuagina qedarec. ⁹ Wañu ic imuaru kecgic ionac qétégina imi 4,000. Wañu inéh méli énécmiyu kendacgic. ¹⁰ Kendacgic imuarunec

tohotoho ichéra iniguc zéiciguc emma keŋkecma Dalmanuta baeciguc* kereŋgic.

¹¹ Kereŋgic Farisaio ic ieneŋ Yesuguc eminimbiŋ zé haréma séséc kurumeŋ igucnec méŋ meyu hémmu niŋac wamma batucgé migic. ¹² Batucgé migic qeriaiguc wésésé héima zéyec; Némac niŋ ic embac nalé yomuarunec imi kiwi méréra hémbiŋ zé hocanzu? Ni hélacnec énézéwa niŋgic; Onaru kiwi méŋ ménda mewa hémmuac séc. ¹³ Imuhuc zéma wai énécmima tohotoho ichéra onagiru muŋguc zéiciguc emma kondunŋ néwécgeŋaiguc kereŋgic.

Farisaio zéma Herode ic ionac ikoc ac.

¹⁴ Waŋu tohotoho ichéra ieneŋ eluŋ unuyu héna mauŋ sécgina ménda mema hagic. Waŋu zéic qeriaiguc momacguc sac he énécmiyec. ¹⁵ Waŋu Yesunéŋ yomuhuc selianec énézéyec; Ini Farisaio ic zéma Herode ic ionac yis niŋac héŋgaleŋ qacguc wammu. ¹⁶ Énézéyu eŋaocnec eminiŋ wamma zégic; Imi nini héna mauŋ qa-hac imuac niŋ nénézézac gezaŋ. ¹⁷ Zégic inéŋ niŋasarima énézéyec; Héna mauŋ ménda he énécmizac imuac niŋ némac niŋ eminiŋ qeminiŋ waŋkeczu? Ini méndagucnec niŋtegitczu me waŋu méndagucnec niŋasarizu? Qeriginanéŋ seligizac me? ¹⁸ Ini kic ginagucnéŋ iwawai imi ménda héŋanzu? Ini gezac ginagucnéŋ kilendac ac ménda ninzu me? Waŋu ini ménda niŋqelizu me? ¹⁹ Ni mauŋ méra méŋ méndemma ic qétégina

* **8:10:** Romawac héŋgaleŋ baec yanda imuac distrik méŋac qara, Aderia kondunŋ imuac Is iguc taczac; 2Ti 4:10.

5,000 gumu énécmiwa bororoŋa neŋgeŋ yanda dahecac séc hiŋgacma kuagina qeyu megic? Imuhuc qesiéncmiyu, neŋgeŋ 12, zégic. ²⁰ Waŋu maun 7 imi méndemma ic qétégina 4,000 gumu énécmiwa bororoŋa heyu neŋgeŋ yanda dahecac séc kuagina qeyu megic? Imuhuc zéyu, 7, zégic. ²¹ Zégic énézéyec; Ini kileŋdac ménda niŋasarizu?

Yesunéh kic hilic ménj mehiaruyec.

²² Waŋu keŋkecma Betsaida ama areŋa yandaiguc† kereŋgic ic ieneŋ ic kic hilic ménj Yesuaru wagicma hama mérianéh haimimac niŋac welecgic. ²³ Welecgic ic kic hilic imi mériaiguc késama ama yanda waima séŋgaŋgeŋiguc hiŋgacma kiwaiguc sépécgéma méria iwac qahaiguc haima yomuhuc qesimiyec; Iwawai ménj hénzan? ²⁴ Qesimiyu kic hilic inéh hima yacma zéyec; Ni ic embac inicba ic hésa tanec wamma keŋha wanzu. ²⁵ Zéyu inéh muŋguc mérianéh kiwaiguc haiyu ic imi kic selianec hima héŋu hiaruyu iwawai moczoŋ dindinanec héŋtegidarec. ²⁶ Waŋu Yesunéh amayaiguc mélimima yomuhuc ézéyec; Gi ama yandaiguc ménda lelecgéma kembésémaŋ.

Peteroac ninzéh ninzéh ac.

²⁷ Yesu i tohotoho ichéra énépésiyu Kaisarea Filipi baeciguc ama areŋa yanda yanda séc kembin zéma keŋgic. Keŋkecma henaiguc tohotoho ichéra qesiéncmima zéyec; Ic embac ieneŋ nuac niŋ méré zéanzu? ²⁸ Qesiyu zégic; Ic embac tosara ieneŋ doku naec haka ic Yohane imi mia imuhuc

† 8:22: Yodan doku imuac Is iguc geŋ taczac.

zéanzu, waᅇu tosara ienenj Elia, tosara ienenj mia Anutuac kua meme ic ionarunec ménj zéanzu.✧
 29 Zégic muᅇguc qesiénécmiyec; Waᅇu eᅇaoc nuac niᅇj méré zéanzu? Zéyu Peteronéj yomuhuc ézéyec; Gi Kristo.† 30 Imuhuc zéyu inéj ic tosara ménda énézému niᅇac neuᅇj héiénécmiyec.

Yesunéj dimuhuc humuma yacmac imuac ara énézéyec.

31 Waᅇu inéj yomuhuc hénima ku énécmiyec; Héna imi yomuhuc hezac; Icac Naᅇa imi kecma qenzenj manzenj kilenj nimmac. Niᅇu ic galenj zéma hofac oo ic kunej éréhécgina zéma héna acac kiwi ic ienenj andé qemigic qegic humumac. Humuyu kaiwe haréwéc waᅇu humuc igucnec qelima yacmac. 32 Inéj ac imuhuc zéauyu Peteronéj Yesu késama qetalimima ac wammiyec. 33 Waᅇu inéj melemma merac ionac muru kiwa hima Petero qetali mima ézéyec; Biria miᅇjina gi hocma andénaiguc nanna, gi Anutuac ackuazéc niᅇac ménda wamma ic onac iwawai niᅇac wamma keczaᅇ. 34 Waᅇu Yesunéj ic tuᅇj yanda kecgcic imi zéma tohotoho ichéra momacnec unuruma yomuhuc énézéyec; Ic méᅇnénéj ni méndac némmaᅇj zémaciguc andé qeamuma eᅇeya ic héᅇgeᅇa wéndara huama méndac némmac. 35 Ic méᅇnénéj ménj kekecyā aᅇgé timaᅇj zé waᅇu kekecyā imi sohomac. Waᅇu ic méᅇnénéj ménj nuac zéma buᅇa suruc hiabia imuac niᅇj wamma

✧ 8:28: Mrk 6:14,15 † 8:29: Halécnéj météré mimia; Hofac oo ic me ic kewu kumu énécmiwiᅇj zé imuhuc waᅇjgc. Yesu imi neᅇaᅇj hofac oo ic yanda zéma ic kewunina oporec.

kekecyá waiyu kekecyá imi ménda sohomac. ³⁶ Ic méjnéj baecac iwawai moczoj késama keru uñaya waimiyu iwawai iminéj dimuhuc nanjé mimac? ³⁷ Ic méjnéj némac iwawaiyanéj uñayaguc amuwagic wañu sécgémac? ³⁸ Ic méjnéj qeli yackumu kaiseroya zéma kápésic ginaguc ionac ségéra ginaiguc ni zéma acna niñac gamuya ninzaciguc imuhucyanec Icac Naña iminéj Mañgocyawac edamuyaiguc kua meme uñahéraguc lilingéma hamac nalé imuaru iwac niñ gamuya nimmac.

9

Anutuac edamuya Yesuac muru mama hoturumiyec.

¹ Wañu inéj yomuhuc énézéyec; Ni hélanec énézéwa niñgic; You nanzu onarunec tosara ini humucnéj ménda énépésiyunec Anutuac héngalenj ama arenja yanda imi kuhaguc hayu hémmu.

² Wañu ai meme 6 tecgéyu Yesunéj Petero zéma Yakobo zéma Yohane onagiru baec boña yandaiguc enjic. Emma imuaru enjacnec kecjic. Wañu inéj imuaru kicginaiguc melemma tamera méj wañec. ³ Wañu iwac malekuya imi lalac koñac koñac wañec. Baeciguc ic méj iwawai méjnéj zuaru imuhucya wammacac séc qahac. ⁴ Wañu baec imuaru Mose zéma Elia ierenj ionac kicginaiguc wininima Yesuguc acac wañgic. ⁵ Imuhuc wañgic Peteronéj Yesu ézéyec; Kiwi ic you kecziñ imi hiabia soroc. Nénézéna hali haréwéc meénécmini méj guac,

mén Moseac, mén Eliawac wammac. ⁶ Merac ieneñ bacgina yandiyec imuac niñac Peteroneñ némac ac zémanj zéma hocma imuhuc zéyec. ⁷ Wañu hosusunéñ mama oso énécmiyu imuac qeria igucnec ac mén yomuhuc mayec; Yomi imi nañna, héñsorocanzua, iwac ara nimmu. ⁸ Wañu lilingéma héñgic élanzañnec aulanjéyic Yesunéñ sac nañec.

⁹ Wañu boña igucnec mama hama Yesunéñ ac yomuhuc énézéma zéseliyec; Iwawai héñzu imuac ac suruc imi mén ménda énézému, kecma bian Icac Naña humuc igucnec yaruguc. ¹⁰ Imuhuc énézéyu merac ieneñ ac imi qeriginaiguc haima humuc igucnec yacyac imuac hénia hocma eñacnec eminiñ qeminiñ wañgic. ¹¹ Wañu ieneñ Yesu yomuhuc qesimima zégic; Némac niñ hénac kiwi ic ieneñ Elia walac hamac imuhuc zéanzu? ¹² Imuhuc qesimigic énézéyec; “Hélacnec Elia i walac hama iwawai moczoñ meqeliyuguc. Wañu némac niñ Icac Naña i andé qemigic qenzen manzen kileñ nimmac imuhuc ogic hezac me? ¹³ Wañu énézéwa niñgic; Elia i hélacnec hama keru iwawai iwac niñ kiwiiguc ogic hezac imuac sécyá ieneñ ewa siñginawac wammigic.”

Yesunéñ merac mén uña biriayaguc mehiaruyec.

¹⁴ Wañu merac tosara wai énécmigic kecgic ionac muru haréma inicgic ic embac sasala oso énécmima nañgic hénac kiwi ic tosara merac iniguc tualefic emigic. ¹⁵ Wañu ic embac ieneñ nalé qahacgucnec Yesu hémma

kilen welicgéma usunec kemma ewa hia ac zémigic. ¹⁶ Zémigic inén qesiénécmiyec; Ini némac niñac tualefic emikeczu? ¹⁷ Zéyu suggina igucnec mérnén melemma ézéyec; Kiwi ic meracna uña birianén késayu ara qahac kecanzac imuac niñac wagicba guaru hazic. ¹⁸ Merac imi dimucgen dimucgen uña birianén késama héréken héréha wamma baeciguc giliyu kua hololoña mayu zéra aric aric kiyu héná méria séréngéanzac. Wañu tohotoho ichécga ienen nesimu niñac énézéwa nesimuac séc qahac wañec. ¹⁹ Zéyu Yesunén yomuhuc énézéyec; O! Nalé yomuac hicñisaiya ini ninzén ninzéngina qahac. Ni iniguc nalé dahecac séc kecman? Nalé dahecac séc ini bisiqatén wañ énécmiman? Merac imi nuaru wagicma hagic. ²⁰ Imuhuc zéyu merac iwaru wagicma hagic uña biria inén Yesu hémma merac héréken héréha yanda wammiyu téténgéma baeciguc mama héima heyu kua hololoña mayec. ²¹ Wañu Yesunén merac mañgocya qesimima zéyec; Iwawai imi némac naléiguc hicñimiyecac kecanzac? Zéyu zéyec; Imi kokocya igucnec hicñimiyecac kecanzac. ²² Inén merac imi nalé momac momac mebiriman zéma geric bélañaguc me dokuiguc gilianzac. Iwawai mén wambésémañac séciguc ewa biric wamma méra nérécmína. ²³ Imuhuc zéyu Yesunén ac yomuhuc melemma ézéyec; Hénia némac niñac wambésémañac séciguc imuhuc zézan? Ic mén ninzén ninzénagucnén iwawai moczoñ hia wandacmac. ²⁴ Zéyu imuarunec mia merac mañgocyanén ac qacma yomuhuc

z'éyec; Ni ninz'éngézua, geŋgaoc ninz'éŋ ninz'éŋna bébélacgia imi meseli nénna. ²⁵ Waŋu ic embac ienenj usuŋnec tocgéma hagic inícma uŋa biriawac yomuhuc éz'éyec; Ac qahac kekerawac uŋaya z'éma gezac héh'éŋac uŋaya, ni géz'ézua, iwarunec éréma imuaru muŋguc ménda hiŋgacbésemaŋ. ²⁶ Z'éyu uŋa birian'éŋ qacsilacma selianec héréma qéfacgé mima éréma keŋu merac imi hélanec humumia tanec heyec. Heyu ic embac sasalan'éŋ hémma, Humuzac, z'égic. ²⁷ Waŋu Yesun'éŋ iwac mériaiguc késama héréyu yacma naŋec. ²⁸ Waŋu Yesu imi ama qeriaiguc eŋu tohotoho ichéra ienenj sasaŋgiaiguc qesima z'égic; Nini némac niŋac nesiwiŋac séc qahac waŋec? ²⁹ Imuhuc z'égic melemma énéz'éyec; Imuhucya imi iwawai tosara ménénéŋ nesi énécmiwiŋac séc qahac, néŋ z'éwelecginan'éŋ* sac hia nesi énécmimu.

Yesun'éŋ humuma yacmac imuac suruc z'éyu hatac éréhéc waŋec.

³⁰ (30a) Waŋu ienenj ama imi waima kemma Galilaia baec qericma keŋgic. ³¹ (31a) Waŋu Yesun'éŋ tohotoho ichéra ku énécmimanŋ z'éma (30b) i z'éma tohotoho ichéra dimuaru keczu imi ménénéŋ méŋ ménda nimmu niŋac waŋec. (31b) Waŋu yomuhuc ku énécmiyec; Icac Naŋa i ic ionac méraiguc eŋu qegic humumac. Humuma ai meme haréwéc waŋu yacmac. ³² Waŋu ac imuac hénia ménda niŋasarima qesimiwiŋ z'é niŋgic yéwériyec.

* **9:29:** Kiwi wahala qac buŋaginaguc tosaraiguc; Nene zikima z'éwelec wawaŋaiguc.

Yesunéh ic kiwa kekerawac héna ac énézéyec.

³³ Wañu keñkecma Kafanaum ama arena yandaiguc haréma ama méñ qeriaiguc emma tacma imuaru tohotoho ichéra qesiénécmiyec; Hénaiguc némac iwawai niñac tualefic emikeczu?

³⁴ Imuhuc qesiénécmiyu ienenéñ neñañ murunec mérénéñ kiwanina keczac imuhuc zéma tualefic emizu imuac niñac ara hia ménda melenjic.

³⁵ Wañu mama tacma 12 ini unuruma énézéyec; Méñ i kiwagina kecmañ zémaciguc, tosara ionac mamayagina kecma welené qeqegina wammac.

³⁶ Imuhuc zéma merac komora méñ wagicma sugcinaiguc haiyu nañu tétécgé mima énézéyec;

³⁷ Méñnéñ merac yomuhucya nuac qacnaiguc ewa hia wammizac imi ni ewa hia wannéñzac wanzac. Méñnéñ ni ewa hia wannéñzac imi nuac qahac, néñ méli néñec i ewa hia wammizac wanzac.

Ic méñ neñañ hazéc ménda wanzac imi neñañ alanina.

³⁸ Wañu Yohanenénéñ yomuhuc ézéyec; Kiwi ic, nini ic méñnéñ guac qacga qacma uña biria nesi énécmiyu ménda méndac nénécmianzac imuac niñ neuñ héimiyiñ. ³⁹ Zéyu Yesunéh yomuhuc énézéyec; Ménda qetali mimu. Méñ i nuac qacna qacma ai kucyaguc mezac imuhucyanénéñ nalé hotoña imuac qeriaiguc efima zébirí némmacac séc qahac. ⁴⁰ Némac niñac? Méñ neñañ andé ménda nunuanzac iminéñ hazécnina qahac. ⁴¹ Ni

hélacnec énézéwa; Ic méñnéñ ini Kristoac ichéra keczu imuac niñ nuac qacnaiguc doku méñ hima

gumu énécmimac imi iwac boŋa imi kilenɗac ménda qahac wammac.

Biriawac ala batuc.

⁴² Waŋu ménénɛŋ nambérac komoc komoc ni ninzénge néŋanzu ionarunec ménɛ manam batuc wammiyu biria memac imi hoc yanda ic iwac déménɛaiguc zikimima kondunɛiguc nanɛgéc hinɛacmac iminénɛ hia wammac. ⁴³ Waŋu méraganénɛ biriaiguc goporu méraga imi hérícésémaŋ. Gi méra éréhécgaguc geric sia tetcgia qahaciguc hinɛacbaŋ niŋac, puriŋ wamma kekec hémbénaŋaiguc kerembésémaŋ iminénɛ hia. ⁴⁴ (Ménda hezac.) ⁴⁵ Waŋu hénaganénɛ biriaiguc goporu hérícésémaŋ. Héna éréhécgaguc kecma geric siaiguc giligic hinɛacbaŋ niŋac, puriŋ wamma kekec hémbénaŋaiguc kerembésémaŋ iminénɛ hia. ⁴⁶ (Ménda hezac.) ⁴⁷ Waŋu kicganénɛ biriaiguc goporu kicga imi metecgéna. Gi kic éréhécgaguc geric siaiguc giligic hinɛacbaŋ niŋac, kicga momacguc kecma Miŋ Kewuac héngalenɛ ama areŋa yandaiguc kerembésémaŋ iminénɛ hia. ⁴⁸ Imuaru ionac nanecgina imi ménda humumac, waŋu geric bélaŋa imi ménda békémac. ⁴⁹ Mulu memac buŋa mesolaŋaniwiŋ zé sei hésianzu imuhucyanec ic momac yanda geric bélaŋanénɛ mezeric énécmimac. ⁵⁰ Sei imi qacguc, néŋ siŋa qahac waŋu némacnénɛ mindinɛigic siŋaguc wammac. Sucginaiguc sei hésigic luae heyu eŋawu kecmu.

10

Eu iniñ waiwai imuac ara.

¹ Yesunéñ imuarunec yacma Yodan néwécgeñ Yuda baeciguc haréyu ic sasala yandanéñ muñguc iwaru tocgégic. Wañu wañañec imuhucyanec muñguc ackuazéc ku énécmiyec. ² Wañu Farisaio ic ieneñ hosuru haréma manam batuc wammima qesimigic; Ic méñnéñ iniña waimimac imi héna acac sécyá me qahac? ³ Zégic melemma énézéyec; Mosenéñ deic zéma énézéyec? ⁴ Énézéyu zégic; Mosenéñ yomuhuc oaec zénénécmiyec; Embac wamañ zéma waia muamuac kiwi omima waimimac. ⁵ Imuhuc zégic Yesunéñ énézéyec; Mose i ewa seligina niñac wamma héna ac imi oma énécmiyec. ⁶ Néñ hénihéniaiguc imi Anutunéñ ic zéma embac meérecmiyec. ⁷ Imuac niñac ic méñnéñ neñgoc zéma mañgocya wai érecmima iniñawac muru héiselimac. ⁸ Héiseliyu érehécnéñ séwi momacguc wammaoc, wañu bec iereñ érehéc qahac, néñ momacguc. ⁹ Imuac niñac iwawai méñ Anutunéñ dérecgéyec imi ic méñnéñ ménda méndéñ érecmimac. ¹⁰ Wañu ama qeriaiguc emma tohotoho ichéra ieneñ ac imuac niñac muñguc qesimigic. ¹¹ Qesimigic inéñ melemma énézéyec; Ic méñnéñ iniña waima méñ memaciguc imi mia iniña kaisero wammizac tanec wammac. ¹² Wañu embac méñnéñ euya waimima ic méñ memac imi imuhucyanec kaisero wanzac wammac.

Yesunéñ nambérac ionac mériañ ac énézéyec.

13 Waḡu ic embac ieneḡ Yesunéḡ mérianéḡ osiéncmimac niḡac nambérac hécgina onagicma iwac muru hagic. Waḡu tohotoho ichéra ieneḡ ac zééncmima zéqegetali waḡ éncmigic. 14 Waḡu Yesunéḡ héḡu qeria biriyu énézéyec; Waigic nambérac nuaru hagic. Zéqegetali ménda waḡ éncmigic. Anutuac héḡgaleḡ ama areḡa yanda imi nambérac imuhucya ionac buḡa. 15 Hélacnec énézéwa; Méḡnéḡ Anutuac héḡgaleḡ ama areḡa yanda qeriaiguc emmaḡ zé nambérac ésécnec ménda wammaciguc inéḡ imuac qeriaiguc kileḡdac ménda keremmac. 16 Imuhuc zéma tétécgé éncmima méria ionac qacginaiguc haima mériaḡ ac zéma énézéyec.

Ic hina yandayaguc.

17 Waḡu Yesunéḡ hénaiguc kemma keru ic méḡnéḡ usuḡnec iwaru hama iwac muru simiḡ héimima qesimima zéyec; Kiwi ic hiabia, ni dimuhuc wamma kekec hémbénaḡa imi késamaḡ. 18 Zéyu Yesunéḡ ézéyec; Némac niḡ ic hiabia zénénzaḡ? Ic méḡnéḡ hiabia qahac. Anutu momacguc sac hiabia. 19 Gi héna ac yomuhuc niḡanzaḡ; Kaisero ménda wambésémaḡ. Eu qeḡe ménda wambésémaḡ. Kowu ménda newésémaḡ. Héipuc ac zémaḡ zé ikoc ac ménda zéwésémaḡ. Ikoc waḡ éncmima iwawai méḡ ménda onagicbésémaḡ. Neḡgoc maḡgoc éréhécgá eegira héiwésémaḡ. 20 Zéyu melemma yomuhuc ézéyec; Kiwi ic ni imi moczoḡ komocna igucnec tohoma keriác keczua. 21 Waḡu Yesunéḡ hémma iwac siḡ nimmima yomuhuc zéma ézéyec; Haka hiabia momacgucnéḡ guaru ménda hegénzac.

Kemma iwawai hegénzac imi haina boŋa géŋgic, mema ic maqeqeya énécmína, kurumenjiguc héla hegémmac. Waŋu hama ic héŋgeŋa wéndara imi huama ni méndac némbésémaŋ. ²² Waŋu soukiwa zéma iwawai yéwéria hemiyec. Imuac niŋ, niŋ yéwériyu tanera méŋ waŋu waima keŋec.

²³ Keŋu Yesunéŋ kiwa hiyu lelecgéyu tohotoho ichéra yomuhuc zéma énézéyec; Ic soukiwa zéma hina yanda ginagucnéŋ Anutuac héŋgaleŋ ama areŋa yanda qeriaiguc kerembiŋ zégic yéwériyu hia ménda efima keremmu. ²⁴ Waŋu tohotoho ichéra ara imi nimma welicgégic. Waŋu inéŋ muŋguc toroqema énézéyec; Merachécna, Anutuac héŋgaleŋ ama areŋa yandaiguc eŋeŋa imi yéwéria yanda. ²⁵ Yaŋ yanda kamelenéŋ qodu kifaja komoraiguc keremmac imi efefia, néŋ soukiwa yanda zéma iwawai yanda ginagucnéŋ Anutuac héŋgaleŋ ama areŋa yandaiguc keremmac iminéŋ yéwéria yanda. ²⁶ Imuhuc zéyu tohotoho ichéra ieneŋ nimma kiléŋ yanda aurima eŋaoc eminiŋ qeminiŋ waŋamuma zégic; Imuhuc waŋu, mérac késayu kekec hémbénaŋa hia memac? ²⁷ Yesunéŋ inicma zéyec; Ic eneŋ imi meselimuac séc qahac, waŋu Anutunéŋ hia, Anutunéŋ iwawai moczoŋ imi hia memac. ²⁸ Zéyu, Peteronéŋ hénima ézéyec; Ninna, nini iwawainina moczoŋ waima gi méndac géŋanziŋ. ²⁹ Zéyu, Yesunéŋ melemma zéyec; Ni hélacnec énézéwa, méŋnéŋ nuac niŋ zéma buŋa suruc hiabia niŋac wamma ama geric me dac muna me neŋgoc maŋgoc me naŋa me bérara me baec ai imi waimac imi, ³⁰ you baeciguc ama geric, dac

munahéra, nenjoc manjochéra, nambérac héra, zéma baec aiya sasala yanda imi qété 100 imuac séc ogicma memac. Wañu hazéc ac me yaré momacnec mihicñimac. Wañu bianjuc kurumenj amaiguc kekec seli memac. ³¹ Wañu walac walac ionac murunec sasalanéj andia wammu. Wañu andia ionac murunec sasalanéj walac walac wammu.

Yesunéj humuma yacmac imuac ara zéyu hatac haréwéc wañec.

³² Kecma Yerusalem ekemma kecma Yesunéj walac walac kemma keru tohotoho ichéra ienenj bacgina yandiyec. Wañu nesi énécmigic ienenj zénéngina hiriyec. Wañu Yesunéj tohotoho ichéra 12 qutulañgé énécmima iwawai hicñimimac imuac ac énézéma zéyec; ³³ Héngic, neñaj Yerusalem enziñ. Enni imuaru Icac Naña imi andé qemiyu hofac oo ic kiwa zéma héna acac kiwi ic ionac méraginaiguc enj, késpedesiraguc zéma humucac buña zétecgéma ic enia ionac muru haimu. ³⁴ Haigic ienenj zébiri mima sépéccgé mima rikuj zéracunéj héimaguc qehumumu. Wañu kaiwe haréwéc wañu, inéj humuc igucnec qelima yacmac.

Yakobo zéma Yohane iorac welec welec.

³⁵ Zéyu Zebedaioac nanjhéra Yakobo zéma Yohane ierenj Yesuac muru hosuru hama zéyoc; Kiwi ic, niri iwawai imuac me imuac niñac wamma qesigémbic imi geñ hia menérc miwésémañ niñac zéma ninzic. ³⁶ Zéyic érézéyec; Néma iwawai meéércmimañ niñac wanzaoc? ³⁷ Wañu ierenj zéyoc; Gi edamuga winini géñu,

nururuna, méné héigaiguc méné kanagaiguc tacbic. ³⁸ Zéyic Yesunéné érézéyec; Iri hénia ménda niņasarima imuhuc weleczaoc. Ni sokoc mema nemaņ imi iri hia mema nemaoc? Waņu doku naecnémmu imuac iri hia naecmaoc? ³⁹ Zéyu, ierené zéyoc; Oo, imi hia wambic. Zéyic, Yesunéné yomuhuc érézéyec; Ni sokoc mema nemaņ imi iri hélacnec nemaoc. Waņu doku naecnémmu imi iri naecmaoc. ⁴⁰ Waņu nuac héinaiguc me kananaiguc tatara imi énécmimia imi nuac ai qahac. Imi ménéac méné zéénécmiyec ionac énécmiyu késama tacmu. ⁴¹ Tohotoho ichéra 10 ienené ac imi nimma Yakobo zéma Yohane iorac niņgic ewagina biriyec. ⁴² Waņu Yesunéné unuruma énézéyec; Ic enia ionac ic kewu ienené ic embac énépésigic, ic embac ienené welené qeénécmanzu. Waņu eņeņa ienené mamaya méra bacginaiguc onopocma ic kewu waņ énécmianzu imi ini ninzu. ⁴³ Waņu onaru imi hénia imuhuc ménda hezac. Onarunec ménéneņ kunenęina wammaņ zéma alahéra ionac welené qeęe kecmac. ⁴⁴ Onarunec ménéneņ walac walac kecmāņ zéma alahéra ionac ai merac kecmac. ⁴⁵ Icac Naņa i welené qemimu niņac ménda mayec. I eņeyaoc welené qeęe ai mema ic sasala onac niņ mulu memec iwawai ésécnec kekecyā énécmimaņ zé mayec.

Yesunéné kic hilic méné mehiaruyec.

⁴⁶ Waņu ienené hakecma Yeriko taņiguc harégic. Waņu inéņ tohotoho ichéra zéma ic sasala yanda iniguc ama areņa yanda imi waima keņkecgic, ic kic hilic méné qara Batimaio,

Timaiuac naŋa inéŋ héná giŋgiŋaiguc iwawai niŋac welecma tarec. ⁴⁷ Waŋu inéŋ ic imi Yesu Nazarete ama areŋa igucnec imuhuc zégic nimma hénima qarec; Dawidiac qeli Yesu, gi nuac niŋ ewa biric waŋ nénna! ⁴⁸ Zéyu ic sasalanéŋ ac waima tacmac niŋac zéqegetali wammigic. Waŋu inéŋ seli seli wamma selianec qacsilarec; Dawidiac naŋa, gi nuac niŋ ewa biric waŋ nénna! ⁴⁹ Qac keru, Yesunéŋ hénaiŋuc namma zéyec; Héihéré migic. Imuhuc zéyu, ic ienenéŋ kic hilic ézégic; Efima yacma hana! Inéŋ héihéré génzac. ⁵⁰ Waŋu kic hilicnéŋ malekuya gilima técgéma yacma Yesuac muru hayec. ⁵¹ Waŋu, Yesunéŋ ac bakia zéma qesimiyec; Némac waŋgémmaŋ niŋac wanzan? Zéyu, kic hilicnéŋ ézéyec; Kiwi ic, ni kicna hima hémman niŋac wanzua. ⁵² Zéyu, Yesunéŋ ézéyec; Gi kenna, ninzéŋ ninzénŋanéŋ mehiaru génzac. Imuhuc zéyu, imuarunec kiwa béréŋgéyu hima héŋec. Waŋu hénaiŋuc Yesu méndac mima keŋec.

11

Yesunéŋ doŋki qahaiguc tacma Yerusalem eŋec.

¹ Waŋu Yerusalem hosuraiguc hama Oliwa baec boŋaiguc Betfage ama areŋa yanda zéma Betania ama areŋa taroc imuaru dodowigic. Dodowima Yesunéŋ tohotoho ichérama méli érécmiyec. ² Waŋu méli érécmima yomuhuc érézéyec; Ama wéségiraiguc taczac imuaru keŋic, doŋki merawa méŋ icnéŋ qahaiguc ménda tacanzu imi qatéŋic naŋu focdac mihicŋjimaoc. Mihicŋjima imi hulacma késama

hamaoc. ³ Hularic ic ménén, Némac niñ imuhuc wanzaoc? Imuhuc zéyuguc, yomuhuc ézémacoc; Miñ Kewuniranén imuac wanzac. Imuhuc zéic focdac haiyu yomuaru hamac. ⁴ Zéyu tecgéyu, ieren kemma donki merawa ama deminawac sanğulan sənğanen henaiguc qatégic nañu mihicnima hularoc. ⁵ Hularic ic nañgic ionarunec tosanen yomuhuc érézégic; Iri donki merawa imi némac niñac hulaczaoc? ⁶ Imuhuc zéyu Yesu ac érézéyec imuhucyanec melemma énézéyoc. Énézéyic wai érécmigic hayoc. ⁷ Wañu ieren Yesuaru donki wagicma hayoc. Hama qahaiguc malekugina haigic inen emma tarec. ⁸ Wañu ic sasalanen malekugina henaiguc témbécgic. Wañu tosanen ai igucnec ic hawa harena zéma zuriaguc mericma henaiguc lémbécgic. ⁹ Wañu ic tun yanda ienen walac andu wamma qacgic; Hosanna, ohec wahec!* Miñ Kewuac qac buñaguc hazac ic imi zézé bipiyaguc. ¹⁰ Ambéc sakoñina Dawidiac hénğalen ama arenə yanda imi Miñ Kewuac qac buñaguc hazac imi zézé bipiyaguc. Hosanna, ohec wahec! Anutu ou kurumeniguc enenə keczac. ¹¹ Wañu Yesunen Yerusalem keremma ocmun téréyaiguc enec. Emma iwawai moczoñ lelcgéma héñu, bec ama mari mari wañu, tohotoho ichera ¹² iniguc Betania ama arenəiguc kenjic.

Yesunen fik ic mén zébiri miyec.

¹² Ama gianjyu ienen Betania ama arenə waima kenjic. Kenkecma Yesu nene niñac wañec.

* **11:9:** Ac yomuac hénia imi; Anğénina tina!

¹³ Waᅇu fik ic méᅇ haréᅇaguc lakec naᅇu hémma héla taczac me deic imuhuc zéma kemma horec. Waᅇu fik ic imuac naléya qahac imuac niᅇac haréᅇanec naᅇec. ¹⁴ Waᅇu hémma fik ic imi yomuhuc zéma ézéyec; Deguc muacnec hénima hélaga ic méᅇnéᅇ muᅇguc ménda nemac. Imuhuc zéyu tohotoho ichéra ieneᅇ ac imi niᅇgic.

Yesunéᅇ ocmuᅇ téréya mehiaruyec.

¹⁵ Waᅇu Yerusalem kereᅇgic, Yesunéᅇ ocmuᅇ téréyaiguc emma ic embac imuaru iwawai néna gémba zéma naᅇgic, imi nesi énécmima ic tosara zae haima tacma soukiwa gocmianéᅇ soukiwa haréᅇa amuanzu ionac zae zéma kembo haima imuac boᅇa meanzu ionac tatac imi meleᅇ daru hiᅇgarec. ¹⁶ Waᅇu ocmuᅇ téréya qeriaiguc iwawai imuhucya ménda késa keᅇha wammu niᅇac qeᅇetali ac waᅇ énécmiyec. ¹⁷ Waᅇu yomuhuc ku énécmima zéyec; Amanawac niᅇac baec séc ic embac onac zéwelec welec ama zému. Imuhuc kiwiiguc ménda ogic hezac me? Waᅇu ini imuhuc waᅇgic kowu nene ionac baᅇec tanec wanzac. ¹⁸ Imuhuc zéyu hofac oo ic kiwahécgina zéma hénac acac kiwi ic ieneᅇ niᅇgic. Waᅇu ic embac sasalanéᅇ ackuazécya niᅇac welicgémigic eᅇeᅇa waᅇec. Imuac niᅇac zénéᅇgina hiriyu dimuhuc wamma qeni zéma hénac hocgic. ¹⁹ Waᅇu ama mari waᅇu Yesu zéma ichéra ieneᅇ ama areᅇa yanda imi waima keᅇgic.

Fik ic imi humuyec.

²⁰ Waᅇu ama muᅇguc gianaᅇyu ieneᅇ muᅇguc yacma keᅇgic. Keᅇkecma fik ic imi héᅇgic hénia

igucnec humuma nanec. ²¹ Waṅu Peteronéṅ niṅqelima ézéyec; Kiwi ic, hénna, fik ic zébiri minec, imi humuma nanzac. ²² Imuhuc zéyu Yesunéṅ melemma énézéyec; Anutu ninzéngegic. ²³ Hélécnec énézéwa, mén i boṅa youmi bacgéma konduniguc hiṅgacna zéma qeriaiguc ewa éréhéc ménda wamma ara zézac imuac héla hicṅimac zéma ninzéngeyu imi hicṅimac. ²⁴ Imuac niṅac énézéwa niṅic, ini iwawai imuac me imuac niṅac welecmu imi bec meziṅ zéma ninzéngeṃu. Imuhuc waṅic zézu imuac sécyā hicṅi énécmimac. ²⁵ Waṅu yacma welecmu nalé imuaru ic ménac niniṅ biria mén késa keczuiguc késpedesira imi waimimu. Imuhuc waṅic Maṅgocgina kurumeṅiguc keczac inéṅ imuhucyanec onac késpedesicgina wai énécmimac. ²⁶ (Waṅu ini késpedesicyā imi ménda waimimuiguc onac Maṅgocgina kurumeṅiguc keczac inéṅ imuhucyanec onac késpedesicgina ménda wai énécmimac.)†

Yesu imi qac buṅaya dimuacnec meyec?

²⁷ Waṅu ieneṅ muṅguc Yerusalem liliṅéma hagic. Hama Yesunéṅ ocmuṅ téréyaiguc emma lelecgéma keru hofac oo ic kiwa zéma hēna acac kiwi ic zéma ic kiwa meme ieneṅ iwac muru hagic. ²⁸ Hama yomuhuc qesimima zégic; Néma qac buṅagaguc ai imi meanzaṅ? Mérénéṅ gézéyu ai imi meanzaṅ? ²⁹ Imuhuc zégic Yesunéṅ melemma énézéyec; Ni imuhucyanec ac mén yomi qesiénécmiwa melemmu. Melenṅicguc

† **11:26:** Kiwi tosaraiguc kemaṅa yomi ménda hezac.

neŋ néma qac buŋanaguc ai imi meanzua imi zéaumaŋ. ³⁰ Imuhuc zéma yomuhuc qesiénécmiyec; Melemma zégic nimba, Yohaneac doku naec ai imi kurumeŋ igucnec me ic onarunec? ³¹ Imuhuc énézéyu eŋaocnec eminiŋ qeminiŋ wamma zégic; Neŋaoc kurumeŋ igucnec zéni, Némac niŋ i ménda ninzénge migic? Imuhuc zémac. ³² Waŋu ic igucnec zéwiŋ zéma niŋgic, ic embac moczoŋ Yohaneac niŋac ic imi Anutuac kua meme ic héla imuhuc zéma nimmigic, imuac niŋac ic embac ionac niŋ bacgina yandiyec. ³³ Imuhuc zénimma Yesu ézégic; Nini ménda ninziŋ. Imuhuc zégic Yesunéŋ énézéyec; Imuhucyanec néma qac buŋanaguc ai imi meanzua imi ménda énézémaŋ.

12

Ai ic biria.

¹ Yesunéŋ hénima qelumbec ac ménŋ yomuhuc énézéyec; Ic ménnéŋ baec méniguc waiŋ ic himicma lelecgéma imuac deminŋa meyec. Mema waiŋ gocmiawac dokuya gésiwiŋac zéma baec éséma kifana yanda meyec. Mema imuaru galeŋ meme ama lesu herec ménŋ meyu eŋec. Eŋu ai imi ai ic ionac méraginaiguc haima baec méniguc keŋec. ² Kemma keru yawuŋa ducŋiyu héla memac niŋac welenŋ qeŋe ic ménŋ mélimiyec. ³ Mélimiyu, i késama qema nesigic eŋnec liliŋgéyec. ⁴ Liliŋgéyu miŋinanéŋ welenŋ qeŋe merac ménŋ muŋguc méliyu keŋec. Keŋu oruha hocnéŋ qésemma gamu qeŋe wammima nesigic keŋec. ⁵ Waŋu ménŋ ménŋgucnec mélimiyu

keñu ic imi qegic humuyec. Wañu imuhucyanec welen qeçe ic sasala méli énécmiyu ai ic ienen tosara zépe unugic tosara humumia unugic. ⁶ Wañu momacguc kecmyec imi eñeya nañ sorocya ewayanéñ aṅgé tima kerec imi. Tetecgiaiguc i imuhucyanec mélimima yomuhuc zéyec; Nuac nañna imi eeya héimu. ⁷ Wañu ai ic ienen eṅaoc yomuhuc eminiṅgic; Inéñ mia kecma ai imuac mératéc icya wammac imuac niñ neñañ qeni humuyu ai youmi neñañ buña wammac. ⁸ Imuhuc zéma késama qegic humuyu ai imuac demin séñgañgeñgic giligic. ⁹ Wañu ai miñina imi dimuhuc wammac me? I hama ai ic imi unudacma aiya imi ai ic méñ énécmimac. ¹⁰ Ini kiwi téréyaiguc ac yomuhuc ooyawac heyu ménda oloñanžu? Mericqe ic ienen hoc méñ héñara mema giligic keñkeña iminéñ ama wañgoñaiguc ama imuac hoc oruha wañec. ¹¹ Iwawai imi Miñ Kewunéñ wañu imuhuc hicñiyu, kicninanéñ haka imi hénni, hiabia soroc wanzac.

¹² Imuhuc zéyu ienen qelumbec ac imi ionac niñ zéyec imi niñasarima késawiñac zéma hénaya hocgic. Wañu ic tuñ yanda ionac niñac bacgina yandiyu waimima keñgic.

Takis haimiwiñ me qahac zéma Yesu batucgé migic.

¹³ Kemma ienen Yesunéñ ac zébiriyu hémmu niñac Farisaio ic tosara zéma Herodeac hénaroiñ héra méli énécmigic hagic. ¹⁴ Ienen Yesuac muru hama yomuhuc ézégic; Kiwi ic, gi ic héla imi nini ninziñ séwi tanecginawac ménda héñanžan, imuac niñ ic méñac niñac bacga

ménda yandianzac. Wañu Anutuac ac hélacnec ku énécmianzañ. Wañu Kaisawac soukiwa mimia imi héna ac séciguc me qahac? ¹⁵ Nini iwac miwiñ me ménda miwiñ? Zégic Yesunéñ ikocgina hoturu amuma kecgic imi niñasarima yomuhuc énézéyec; Némac niñ ni batucgé nénzu? Soukiwa gocmia méñ mema hagic hémba. ¹⁶ Yesunéñ zéyu mema hama ézégic héñec. Hémma yomuhuc qesiéncmima zéyec; Irec zéma kiwi yomi mérac? Imuhuc zéyu melemma Kaisawac zégic. ¹⁷ Imuhuc zégic énézéyec; Kaisawac buña imi Sisa mimu. Wañu Anutuac buña imi Anutu mimu imuhuc zéyu welicgéic.

Humuc igucnec yacyarawac hénia zéasariyec.

¹⁸ Wañu Sadukaio ic humuc igucnec yayac imi ménda hezac zéañgic ienen Yesuaru hama yomuhuc zégic; ¹⁹ Kiwi ic, Mosenéñ nonac niñ wamma yomuhuc oyec; Ic méñnéñ embac mema qeli ménda mihicñima humuyu munayanéñ qawéra imi mema qeli mihicñiyu darawac qac mema yacma kecma. ²⁰ Wañu nalé méñu dac muna 7 kecgic, dac walacginanéñ embac mema qeli qahac kecma humuyec. ²¹ Humuyu andianéñ qawéra imi mema imuhucyanec qeli qahac kecma humuyu andia méñnéñ imuhucnec wañec. ²² Imuhucnéñ imuhuc dac muna 7 ienen embac imi mema qeli qahac kecma humudacgic. Humudacgic tetcgiaiguc embac malé imi momacnec humuyec. ²³ Wañu ic 7 ienen momac yanda embac imi medacgic, imuac niñ yacyarawac naléyaiguc embac imi mérac iniña wammac? ²⁴ Zégic Yesunéñ melemma

énézéyec; Ini kiwi téréya me Anutuac kucya imi ménda niñacgézu imuac niñac ini sic saoc nimma zéanzu. ²⁵ Kecma humuc igucnec yacmu nalé imuaru imi ic me embac ménda memu. Wañu ieneñ kua meme uña kurumeniguc kecanzu imuhucya wamma kecmu. ²⁶ Wañu humuc igucnec yacyarawac zéwa niñgic. Moseac kiwiiguc Anutunéñ ic waiyaguc imuac bélaña qeriaiguc, Ni Abaraham zéma Isaka zéma Yakop ionac Anutu, imuhuc ézéyec. Ini ac imi ménda oloñanzu? ²⁷ Inéñ ic humumia ionac Anutu qahac, kic qeli kekec ionac Anutu.* Ini imi ac hénia hia ménda niñasarizu.

Héna Ac walac walac.

²⁸ Imuhuc eminiñ qeminiñ wamma kecgic, hénia acac kiwi ic onarunec méñnéñ hama nimma Yesunéñ ac bakia hiabianec melemma zéyec imi niñasarima yomuhuc qesimiyec; Némac hénia acnéñ walac walac wanzac? ²⁹ Imuhuc qesiyu Yesunéñ melemma ézéyec; Oo, Israel! Ini niñgic, Héna ac walac walac imi yomuhuc hezac; Miñ Kewu Anutunina imi Miñ Kewu Momacguc. ³⁰ Imuac ewa qeriga moczoñnec, qeri uñaga moczoñnec, niniñga moczoñnec, kucga moczoñnec Miñ Kewu Anutugawac siñ niñmiwésémañ. ³¹ Héna ac éréhéc imi yomuhuc; Gi geñga siñ niñamuanzañ imuac séciguc alagawac siñ niñmiwésémañ. Héna ac méñnéñ ac

* **12:27:** Yesu ac zéyec imuac hénia imi yomuhuc; Kic qeli ionac Anutunéñ Ni Abaraham zéma Isaka zéma Yakoboac Anutu zéyec. Imuac niñac imi eneñ humuc igucnec yacma Anutuguc kic qeli keczu.

zézua imi orogicmacac séc qahac. ³² Zéyu héna acac kiwi ic inéñ yomuhuc ézéyec; Anutu imi momacguc, wañu méñ ménda keczac. Imuac niñ, kiwi ic, acga zézan imi hélacnec wanzac. ³³ Ewa qeriga moczoñnec, niniñga moczoñnec zéma kucga moczoñnec Miñ Kewugawac siñ niñmiwésémañ imi zéma geñga siñ niñamuanzan imuac séciguc alagawac siñ niñmiwésémañ im-inéñ hofac oo ai me mulu meme ai tosara imi onogiczaoc. ³⁴ Ic imi imuhuc niñasarima zéyu Yesunéñ nimma yomuhuc ézéyec; Gi Anutuac héngaleñ ama areña yanda lakeciguc ménda keczañ. Imuhuc zéyu qesiqesi muñguc méñ ménda qesimigic.

Ic kewu Dawidiac Miñ Kewu Yesu.

³⁵ Wañu Yesunéñ ocmuñ téréya qeriaiguc ac ku énécmima yomuhuc qesiyec; Némac niñ héna acac kiwi ic ieneñ Kristo i Dawidiac qeli imuhuc zéanzu? ³⁶ Dawidi i eñeyaoc Uña Téréyanéñ hinocgémiyu yomuhuc zéyec;† Miñ Kewunanéñ nuac Miñ Kewuna yomuhuc ézéyec; Gi nuac héinaiguc tacnanec hazéchécga hénagawac duandiaiguc qutulañgé énécmimañ. ³⁷ Dawidi inéñ Kristoac niñac Miñ Kewuna zémiyec imuac niñ Kristo inéñ dimuhuc wamma iwac qeli wammac? Imuhuc ku énécmiyu ic embac ieneñ siña nimma niñgic.

Héna acac kiwi ic ionac hakagina.

³⁸ Wañu Yesunéñ toroqema ac ku énécmima yomuhuc zéyec; Ini héna acac kiwi ic ionac

† **12:36:** Hebraio aciguc; Yawenéñ Miñ Kewuna yomuhuc ézéyec.

técgina nimma kecmu. Ienenj maleku horua héima kenha wambiñ zé wañanzu. Wañu nénnagémba sombenjiguc inicma mepési énécmimu niñac wañanzu. ³⁹ Wañu tocgotocgo amaiguc me nezélélénj aria amaiguc ic kunenj tataciguc tacmu niñac wañanzu. ⁴⁰ Ic imuhucya ienenj embac malé ionac ama igucnec iwawai onagicma hémbaoc wamma neanzu. Wañu ikocgina hoturuma zéwelec welec horua wañanzu. Wañu ienenj kecmu kitiwagina yéwéria memu.

Embac malé méñac hakaya hiabia.

⁴¹ Yesu inénj soukiwa haihai imuac hosuraiguc tacma iniru ic embac ienenj soukiwa haigic hiñgarec. Wañu ic soukiwa yanda ginaguc ienenj soukiwa yéwéria haigic hiñgarec. ⁴² Wañu embac malé maqeqeya méñénj hama soukiwa pésia éréhécdac haiyu hiñgarec. ⁴³ Wañu Yesunénj tohotoho ichéra unuruma énézéyec; Ni hélacnec énézéwa, embac malé yominénj soukiwa haizac imi tosia ionac qeyu mazac. ⁴⁴ Tosia ienenj héla yanda he énécmiyu imuarunec mema haizu wañu embac malé inénj qahac igucnec kekecyawac komodia késakeczac imi moczoñ haidaru qahac wanzac.

13

Yesunénj nalé tetecgiawac séséc zéasariyec.

¹ Wañu Yesunénj ocmuñ téréya igucnec mama kenju tohotoho ichéra ionarunec méñénj ocmuñ imi hémma yomuhuc ézéyec; Héna, hoc yanda yanda imi dimuhucya, ama kunenj kunenj imi

dimuhucya! ² Zéyu Yesunéh melemma yomuhuc ézéyec; Gi ama kunej kunej imi hénzan? Hoc imi moczon netec qetecgégic madaru hoc ménénéj hoc ménac qahaiguc ménda hemac.

³ Wañu Yesu ocmuñ téréya nówécgeñ Oliwa bonaiçuc emma taru Petero, Yakobo, Yohane zéma Anderea ienej eñawunec qesimigic. ⁴ Nénézéna, haka imuhucya imuhucya imi némac naléiguc hicñimac? Wañu ac imi seligiman zéyu haka dimuhucya dimuhucyanéh hicñimac? ⁵ Wañu Yesunéh yomuhuc énézéyec; Téçgina nimmaguc kecmu. Ewa qerigina mesoho wañ énécmiwu niñac. ⁶ Ic sasalanéh nuac çacnaiguc hama ikoc wamma ni imi mia zéma ic embac sasala ionac ewa qerigina mesohomu. ⁷ Wañu yaré héla me imuac luhuc acya zégic nimma bacgina ménda yandimac; Iwawai imuhucya imuhucya imi kileñdac hicñimac. Wañu imi nalé tetecgia qahacnec. ⁸ Baera baera ic embac ienej euçac wañamuwiñ zé yacmu. Baec tosanéh baec tosara unuwiñ zé yacmu. Wañu baera baera nañ memac. Wañu béti saec hicñimac. Wañu imi azi kiki imuac hénihéniya. ⁹ Ini eñaocnec héngaleñ wañamuma kecmu. Ienej ini aciguc onopocmu. Wañu toçgotocgo amaiguc hihilocnéj unumu. Wañu imi sac qahac, onagicma keñgic baec galeñ tosara zéma ic kewu tosara ionac kicginaiguc namma nuac héipuc ac énézému. ¹⁰ Wañu walac imi buña suruc hiabia zéauçgic baec séc ic embac nindacmu. ¹¹ Wañu onagicma aciguc haigic ac dimuhuc zéwiñ zéma walac ménda niñyéwérimu. Nalé imuaru qeriginaiguc

ac haimac imi sac zému. Zézé ic imi ini qahac, néj Uña Téréya. ¹² Dac muna ekaocnec hazéc wañamuma humumacac zétecgé amumaoc. Wañu mañgocnéj naña imuhucnec wammimac. Wañu nambérac ienej neñgoc mañgoc hécgina hazéc wañ énécmima humumu niñac onopocmu. ¹³ Wañu nuac qacna niñac ic moczoñ yanda hazéc wañ énécmimu. Wañu méñnéj selima nañkeru tetecgia wañu Miñ Kewunéj késama kekec hémbénañaguc opocmac.

Zébiri qébiri icnéj hama kisikiyoñ mihicñimac.

¹⁴ Kecma Biria miñina iwawai mebirianzac iminéj ocmuñ téréyaiguc nañu, (Olonzu ini ac imuac hénia niñasarimu.) hémma Yuda baec igucnec ic embac ienej néñgacma baec boñaguc kemmu. ¹⁵ Wañu ic méj ama qahaiguc taczac inéj mama iwawai méj ama qeriaiguc hezac imi memañ zé ménda mama emmac. ¹⁶ Ic méj aiiguc keczac inéj malekuya andiaiguc hezac imi memañ zéma ménda liliñgémac. ¹⁷ Nalé imuaru embac tosara hériginañguc zéma neñgoc tosara merac namu gumu énécmianzu ienej qenzeñ manzeñ yanda mihicñimu! ¹⁸ Yéwéri imi kia naléyaiguc ménda hicñimac niñac welecmimu. ¹⁹ Nalé imuaru qenzeñ manzeñ méréra méj hicñimac imuac niñac imuhuc zézua. Qenzéj manzeñ imuhucya imi Anutunéj baec kurumeñ zéyu hicñiyecac hezac imuac suraiguc méj ménda hicñiyec. Wañu kecma imuac andiaiguc imuhucya imi muñguc ménda hicñimac. ²⁰ Nalé imi becnec Miñ Kewunéj focdac ménda metecgéwacnec imi ic

ménhénéj selima nanjkeru késamacac séc qahac wambacnec. Ichéra gési énécmiyec ionac ninjac wamma nalé imi meducñiyu hotoña wañec. ²¹ Wañu nalé imuaru ménhénéj Kristo you nonac muru hicñizac me Kristo eri ionac muru hicñizac imuhuc zéyu ménda ninzénjému. ²² Imi mia Kristo ikora zéma kua meme ic ikora hicñima hia wammucac séc wañu gési énécmimia imi ikoc wañ énécmiwiñ zé séséc zéma haka méréra baec ic enej memucac séc qahac imuhucya memucac imucac ninjac imuhuc zézua. ²³ Ac imi walac walac énézézua imucac héngalenj wamma kecmu.

²⁴ Wañu nalé imuaru, qenzenj manzenj yanda imucac andiaiguc kaiwe asac mararaña békéma sinjidénjéyu maso asaha qahac wammucac. ²⁵ Wañu ménni sikiluc imi kurumenj igucnec madaru kuc yanda yanda kurumenjiguc hezac iminéj hirimac. ²⁶ Wañu duña Icac Naña hosusu qahaiguc kuc yandayaguc zéma edamu yandayaguc hayu ic embac ienenj héndacmu. ²⁷ Wañu nalé imuaru inénj kua meme uñahéra méli énécmima ic embac gési énécmimia ini baec zécgéria kembonj qahac igucnec zéma baec kurumenj nénéwéc nénéwéc igucnec qutulanjé énécmimac.

²⁸ Fik ic imi hémma qelumbec ac hénia imi yomuhuc ninjarenj gému; Imucac hawa bébélacgia éréma imuarunec séra qeyu hémma kaiwe naléya hosuru wanzac imuhuc zéanzin. ²⁹ Ini imuhucyanec iwawai imuhucya imuhucya hicñiyu hémma inénj hosucgé nénécmima nagu andiaiguc nanzac imuhuc ninjategicmu. ³⁰ Ni hélacnec énézéwa baeciguc hicñisaiya keczu

ini ménda qahac waŋgicnec ac imuac héla hicŋidacmac. ³¹ Baec kurumeŋ imi qahac wammac, néŋ nuac acna imi ménda qahac wammac.

Zégésigési yanda imuac kaiweya zéma kaiwe kiwa imi ic méŋnéŋ ménda ninzac.

³² Waŋu imuac kaiweya zéma kaiwe kiwa imi ic méŋnéŋ ménda ninzac. Kurumeŋac kua meme uŋa imi eneŋ ménda ninzu. Naŋa acguc ménda ninzac. Maŋgoc eŋeyanec téŋgéŋ ninzac. ³³ Nalé ménda ninzu imuac niŋ técgina nimma kecmu. ³⁴ Ic méŋnéŋ amaya waima baec horu kemmac niŋac welenŋ qeŋehéra iwawai galeŋgému niŋac énézéma aigina méndéŋ énécmima nagu galeŋa i kawaliya mema kecmac niŋac ai buŋa énécmiyec ésécnec. ³⁵ Ama miŋina imi némac naléyaiguc hamac? Mariya me siŋi yanda me kuruc qa-canzac imuaru me siŋunec imi ini ménda ninzu. Imuac niŋ ini técgina nimma kecmu. ³⁶ Waŋu gau yanda hekecgic élanzaŋnec hama inicbac niŋac. ³⁷ Ewa qeli qelinec kecmu. Ac zézua imi onac sac qahac, ic embac tosara ini momacnec.

14

Yesu qewiŋ zéma hénaya hocgic.

¹ Nagu sacyaguc ogicma keŋgic imuac tac nininŋ zéma saméŋ yisya qahac imuac tacniniŋ imi ai meme éréhéc heyu bec hamac. Nalé imuaru hofac oo ic ionac kiwa zéma hénac acac kiwi ic ieneŋ Yesu dimuhuc ikoc wammima késama qemu niŋac hochoc ai megic. ² Mema yomuhuc

zégic; Tac niniñ naléyaiguc qahac, ic tosara ienen qewelon qewu niñac.

Embac méñnéñ Yesu haléc naecmiyec.

³ Wañu Yesunéñ Betania ama arenjaiguc kemma ic méñ qara Simon becnec wizi seliayaguc* kerec iwac amaiguc emma nene nema tarec. Taru embac méñnéñ nadaac halécya héméña hiabia boña eñeña imi kiruñaguc mema hama qésemma orucya qahaiguc moczon qocgémiyec. ⁴ Qocgémiyu ic tosara tacgic ienen niñgic biriyu eñacnec eminiñ wamma yomuhuc zégic; Némac niñ haléc imi eñdac audaczac? ⁵ Iminéñ kiriru soukiwa ic méñac yawuñac ai boña ogicmacac séc imi mema ic maqeqeya énécmiwacnec! Imuhuc zéma embac imi ac zémigic. ⁶ Wañu Yesunéñ yomuhuc énézéyec; Ini embac imi waigic taru. Ini némac niñ embac imi yéwéri mizu? Embac imi ai hiabia menénzac. ⁷ Ic maqeqeya imi nalé séc iniguc kecgic méra énécmiwiñ zéma nalé tosia hia méra énécmimu. Wañu ni mia iniguc nalé séc ménda kecmañ. ⁸ Embac imi kucyawac séciguc wanzac. Ni humuwa téngé némmu imuac wamma haléc héméñagucnéñ walac naecnénzac. ⁹ Ni hélacnec énézéwa, ini baec séc baec imuaru me imuaru buña suruc hiabia imi zéau énécmiuiguc embac yomi niñqeli mima haka wañec imuac surucya imi momacnec zéau énécmimu.

Yudanéñ Yesu hofac oo ic ionac méraginaiguc opocmañ zé ac zikiyec.

* **14:3:** Kiwi tosaraiguc; lepra wizi.

¹⁰ Waṅu tohotoho ic ionarunec mén, Yuda Karioto, inéṅ Yesu ic onac méraginaiguc opocmaṅ zéma hofac oo ic kuaya ionac muru keṅec. ¹¹ Kemma zéyu nimma ségiségi wamma soukiwa gémbiṅ zéma zéseligic. Waṅu inéṅ Yesu méraginaiguc opocmaṅ zéma imuac naléyawac mambéc waṅec.

Nagu sacyaguc ogicma keṅjic imuac kendoṅ hayec.

¹² Saméṅ yisya qahac imuac kendoṅ hénihéniaiguc nagu sacyaguc ogicma keṅjic imuac kendoṅ niṅac rama unuaṅjic. Imuac naléyaiguc tohotoho ichéra ieneṅ Yesu qesimima zégic; Siṅga dimuaru hezac? Ama dimuaru kemma nagu sacyaguc ogicma keṅjic imuac kendoṅ niṅac rama imi oma haigénni newésémaṅ? ¹³ Imuhuc zégic merac éréchéc méli érécmima zéyec; Iri ama areṅa yandaiguc keṅjic ic mén kewuciguc doku hima huama keṅu mihicṅjima méndac mimaoc. ¹⁴ Méndac miyic ama méniguc eṅu imuaru emma ama miṅina yomuhuc ézémaoc; Kiwi icnéṅ yomuhuc zézac; Ama qeria dimuaru tohotoho ichécna iniguc nagu sacyaguc ogicma keṅjic imuac kendoṅ niṅac rama imi newiṅ? ¹⁵ Imuhuc ézéyic ama qeria kuneṅ yanda mén qacyaiguc hezac imuaru oragicma keṅu duṅ tatac iwawai imi lémbécma areṅgéjic heyu hémma imuaru nonac iwawai imi mindiṅjimaoc. ¹⁶ Imuhuc zéyu merac éréhéç iereṅ ama areṅa yandaiguc keremma Yesu zéyec séc imi mihicṅjima nagu sacyaguc ogicma keṅjic imuac kendoṅ niṅac iwawai mézézéṅgéyoc.

¹⁷ Wañu maria wañu kaiwe kiwa hiñgaru Yesu tohotoho ichéra 12 iniguc harégic. ¹⁸ Wañu nene nema tacma Yesunéh yomuhuc énézéyec; Ni hélacnec énézéwa, onarunec mén niguc nene nema taczac iminéñ andé numac. ¹⁹ Imuhuc zéyu ienen ewagina goro wañu eñac eñac qesimima yomuhuc ézégic; Hélacnec, ni qahac! Gi nuac zézan? ²⁰ Zégic yomuhuc énézéyec; Tohotoho ic 12 onarunec mén niguc zéic momacguciguc saméh quduñgéma nezac imi mia. ²¹ Icac Naña i iwac niñ ogic hezac imuhucnec kemmac. Wañu ic mén andé qemimac iminéñ bakia yéwéria memac! Ic imi neñgoc héri qeri igucnec ménda hicñiwacnec iminéñ hia wambacnec.

Yesunéh sisipac ac qelia zénénécmiyec.

²² Wañu nene nema tacma Yesunéh saméh mema ewa hia ac ézéma kuma énécmima zéyec; Megic yomi nuac séwi busuna. ²³ Imuhuc zéma waiñ sokoc mema ewa hia ac ézéma énécmiyu i moczoñ nedacgic. ²⁴ Negic énézéyec; Sac yomi nuac zikiziki ac qelia imuac sacya, imi ic embac sasala onac niñ wamma qocgéyi. ²⁵ Ni hélacnec énézéwa, Ni waiñ mén muñguc ménda nema kecma Anutuac héngalen ama arenja yanda qeri-aiguc mén qeliawac neman. ²⁶ Wañu ienen legic mén héima ama imi waima Oliwa baec boñaguc eñgic.

Peteronéh Yesu dimuhuc qaecgémimac imuac ara zéauyec.

²⁷ Wañu Yesunéh yomuhuc énézéyec; Ni rama galen qehumuwa rama héndemma kenha wammu.

Ac imi ackuazéciguc oyec hezac. Imuac niñ deguc sinjya ini momac yanda wainémma néngacdacmu. ²⁸ Wañu humuc igucnec yacma Galilaia baeciguc onac miha mema kemman. ²⁹ Imuhuc zéyu Peteronéñ yomuhuc ézéyec; I momac yanda waigémmu gezan. Wañu ni qahac. ³⁰ Zéyu Yesunéñ yomuhuc ézéyec; Ni hélacnec gézéwa, deguc sinjya kurucnéñ hatac éréhéc ménda qarunec gi hatac haréwéc qaecgé némbéséman. ³¹ Zéyu Peteronéñ seli seli wamma zéyec; Ni ménda waigémman. Giguc humuman zé humuman. Wañu kilendac ménda qaecgé gémman. Imuhuc zéyu tosara moczon imuhucnec zédacgic.

Yesunéñ Gesemane baec boñaguc zéwelerec.

³² Wañu ienen baec mén qara Gesemane imuaru hagic. Hama Yesunéñ tohotoho ichéra énézéyec; Ini yomuaru tacgic ni kemma zéwelecba. ³³ Imuhuc zéma Petero, Yakobo zéma Yohane onagiru kenjic qeria yéwériyu ewaya goro wanec. ³⁴ Wañu énézéma zéyec; Ni humumanac séc ewananéñ ewa biric yanda wanzua, imuac ini yomuaru gau ménda hema zenzen qeli qeli kecmu. ³⁵ Imuhuc zéma komora mén kemma baeciguc mama sicgéma nalé yéwéria imi hia ogicmimacac niñ zéwelerec. ³⁶ Wañu yomuhuc zéyec; Aba Manjocna, gi iwawai moczon hia medacanzan. Nuac sokoc yomi nuarunec nuagicna, wañu nuac sinna qahac guac sinjanéñ seligimac. ³⁷ Wañu inéñ lilingéma hama iniru gau hegic Petero yomuhuc ézéyec; Simon, gau hezan? Nalédac hotonja imi zenzen

qeli qeli hia ménda keczaŋ? ³⁸ Kic qeli kecma zéwelecgcic, qahac waŋu manam batuciguc mama unuwac niŋac. Qeriginanéŋ imuac wanzac, néŋ séwiginanéŋ bébélacgia. ³⁹ Imuhuc énézéma muŋguc liliŋgéma walac zéyec ésécnec zéma zéwelerec. ⁴⁰ Méŋguc liliŋgéma hama iniru gaunec hegic. Waŋu ieneŋ gau igucnec yacgic, néŋ kicgina yéwéria waŋec. Waŋu néma ac zéwiŋ zéma osigic. ⁴¹ Waŋu muŋguc liliŋgéma hayu hatac haréwéc waŋu énézéyec; Ini gaugina hemanec keczu? Imi sécgézac, nalé imi ducŋizac. Héŋgic Icac Naŋa andé qemima oporu biria meme ionac méraginaiguc enzac. ⁴² Yacgic kenni. Héŋgic, andé qeŋe icnéŋ hosucninu hazac.

Hazéc ieneŋ Yesu késagic.

⁴³ Imuhuc énézémanec naŋu tohotoho ichéra ionarunec méŋ, Yudanéŋ wininiyec. Waŋu inéŋ sac qahac, hofac oo ic kuaya zéma hena acac kiwi ic zéma galen ieneŋ ic tuŋ méŋ méli énécmigic sou legicginaguc hagic. ⁴⁴ Andé qeŋe ic inéŋ bec yaré ic iniguc séséc imi yomuhuc énézéma areŋgéyec; Mérac kiric nemiwa hémma imi mia zéma késama galenagéma kemmu. ⁴⁵ Waŋu inéŋ haréma focnec iwaru kemma, Kiwi icna! zéma kiric nemiyec. ⁴⁶ Nemiyu méragina suluma késagic. ⁴⁷ Késagic maréŋaiguc naŋgic ionac murunec méŋnéŋ souya héréma hofac oo ic kiwawac welen qeŋe ic méŋac gezawa qeriru mayec. ⁴⁸ Waŋu Yesunéŋ yomuhuc énézéyec; Nuac niŋgic kowu nene ic waŋu népésiwiŋ zéma sou legicginaguc hazu? ⁴⁹ Ni kaiweya kaiweya iniguc kecma ocmuŋ téréyaiguc ku énécmiwa ménda népésigic.

Waᅇu ackuažéc kiwi téréyaiguc hezac imuac héla héimac. ⁵⁰ Waᅇu tohotoho ichéra moczoᅇ waim-ima néngacgic.

⁵¹ Waᅇu sac qeli mén gau hehe maleku sac aturuma Yesu méndaru késagic ⁵² gau hehe maleku imi hetecgé gilima katanec néngarec.

Yesu kua meme ic ionac méraginaiguc opocgic.

⁵³ Waᅇu ieneᅇ Yesu késama hofac oo ic kiwawac amaiguc keᅇgic. Waᅇu ama imuaru hofac oo ic kiwa moczoᅇ zéma galenᅇhécgina zéma héna acac kiwi ic ieneᅇ tocgégic. ⁵⁴ Waᅇu Petero i lakec lakec méndacmima kemma hofac oo ic kiwawac ama deminᅇ qeriaiguc keremma welenᅇ qeᅇe ionac sugginaiguc geric zonemma tarec. ⁵⁵ (55a) Waᅇu hofac oo ic kiwa moczoᅇ zéma kua meme ic ieneᅇ Yesu opocgic qemu niᅇac héipuc ac niᅇac hocgic. ⁵⁶ Waᅇu ic sasalanᅇ ac ikoc sasala zégicac imi tanera momacguc ménda waᅇu (55b) mén ménda mihicᅇgic. ⁵⁷ Tosaranᅇᅇ namma ac ikoc yomuhuc zégic; ⁵⁸ Nini ninni, yomuhuc zéyec; Ni ocmuᅇ téréya méranᅇᅇ memeya yomi héndemma kaiwe haréwécac qeriaiguc ménᅇ memaᅇ. Waᅇu imi méranᅇᅇ memeya qahac. ⁵⁹ Waᅇu ac imi zégic imi acguc acgina momacguc ménda waᅇec. ⁶⁰ Waᅇu hofac oo ic eᅇᅇᅇaginanᅇᅇ suggina igucnec yacma Yesu qesimima zéyec; Gi ac bakia ménda zéwésémaᅇ? Ic eneᅇ héipuc waᅇamuma guac ac zézu. Imi némac ac? ⁶¹ Waᅇu inᅇᅇ eᅇ namma ac ménᅇ ménda zéyu hofac oo ic eᅇᅇᅇanᅇᅇ muᅇguc qesimima zéyec; Gi mia mepésianziᅇ iwac Naᅇa Kristo me qahac? ⁶² Waᅇu Yesunᅇᅇ zéyec; Ni imi mia, waᅇu ini Icac Naᅇa i Kuc

Miņina iwac héiyaiguc tackecma kurumeņac hosusuiguc hayu hémmu. ⁶³ Imuhuc zéyu hofac oo ic eņeņaginánēņ eņeya malekuya muzuracgéma énézēyec; Némac niņac héipuc ic ménē niņac hoc kecbiņ? ⁶⁴ I Anutu zébiri qébiri wammima ac imi zéyu nindacziņ. Waņu dimuhuc ninzu? Imuhuc qesiéncmiyu ic eneņ kua séc zétecgégic humucac buņa waņec. ⁶⁵ Imuhuc zéma tosara ieneņ sépécgéma kiwa osoma méragina kuma qema zégic; Gi kua meme ic keczaņiguc mérénēņ guzac imi zéna. Waņu welenē qeqe ieneņ méra tawé tawénēņ otogic.

Peteronēņ Yesu zéqaec wammiyec.

⁶⁶ Waņu Petero i emu sombenjiguc keru hofac oo ic eņeņaginawac welenē qeqe embac ménēņ hosuru hayec. ⁶⁷ Hama Petero geric zonemma taru hémma ézēyec; Gi Yesu Nazareteneč i guč momacnec kecneč. ⁶⁸ Zéyu Peteronēņ qaecgéma yomuhuc zēyec; Némac acac zézaņ imi ni ménda ninzua. Waņu imuac hénia imi ménda niņasarizua. Imuhuc zéma néngacma sombenē ménē ama kuaya hosuraiguc heyec imuaru hiņgareč. ⁶⁹ Waņu welenē qeqe embac inēņ imuaru i muņguc hémma ic embac lelecgéma naņgic ini yomuhuc énézēyec; Ic yomi imi ionarunec. ⁷⁰ Waņu inēņ muņguc qaecgéyec. Waņu nalé ménda horugiyu ic embac hosuru naņgic ieneņ muņguc Petero ézégic; Gi hélacnec ionarunec, gi Galilaia ic. ⁷¹ Zégic i eņeyaoc zébiri amuma zéselima zēyec; Ic mérac niņ zézu imi ni ménda ninzua. ⁷² Zéyu imuarunec kuruc qaru hatač éréhéc waņec. Waņu Yesunēņ Kurucnēņ

hatac éréhéc ménda qarú geŋ haréwéc qaecgé némbésémaŋ imuhuc ézéyec imi Peteronéŋ niŋqelima siarec.

15

Yesu Pilatoac muru wagicma keŋgic.

¹ Ama gianjiyu imucgeŋnec hofac oo ic kiwahécgina ieneŋ galeŋ tosara zéma hena acac kiwi ic tosara zéma kua meme ic moczoŋ iniguc focdac tocgéma ewa momacguc wamma zéareŋ wandacma Yesu dérécgéma wagicma kemma Pilato iwac muru opocgic. ² Opocgic Pilatonéŋ qesimiyec; Gi Yuda ic ionac ic kewu me? Zéyu inéŋ melemma zéyec; Geŋgaoc zézaŋ. ³ Waŋu hofac oo ic kiwa ieneŋ kápésira sasala zémigic. ⁴ Pilatonéŋ muŋguc qesimima zéyec; Niŋzaŋ? Ieneŋ guac kápésic sasala zézu. Némac niŋac kitiwa ménj ménda zézaŋ? ⁵ Zéyu Yesunéŋ ac ménj muŋguc ménda melenju Pilatonéŋ welicgéyec.

⁶ Nagu sacyaguc ogicma keŋgic imuac Kendon séc Yuda ic ieneŋ hésa ama ic ménjac qara qacma hulacmimac niŋac Pilato welecmigic inéŋ ionac niŋ wamma ménj hulacmiaŋec. ⁷ Waŋu nalé imuaru ic tosara ic embac onac qeri kumu wamma yaré meyacma wawaŋ meme imuac suraiguc ic ménj qehumugic énépésima hésa amaiguc onopocgic kecgic, ionac sugginaiguc ic ménj kerec, iwac qara imi Baraba. ⁸ Waŋu ic embac tuŋ yanda ieneŋ haréma Pilatonéŋ haka waŋaŋec séciguc muŋguc waŋ énécmimacac niŋac qesimigic. ⁹ Qesimigic Pilatonéŋ melemma zéyec; Yuda ic onac ic kewu

imi wai énécmimanḡ niḡac wanḡu? ¹⁰ Inéḡ hofac oo ic kiwa ieneḡ Yesu eḡ nimbupuc nimmima iwaru haigic imi niḡasaridarec. Imuac imuhuc qesiénécmiyec. ¹¹ Wanḡu hofac oo ic kiwa ieneḡ ic embac qeri kumu wanḡ énécmigic ieneḡ yomuhuc qacma zégic; Yesu waina taru Baraba hulacna mayu! ¹² Wanḡu Pilatonéḡ muḡḡuc qesiénécmiyec; Imuhuc zézuiguc Yuda ic onac ic kewu zémianḡu i dimuhuc wammimanḡ? ¹³ Zéyu ieneḡ muḡḡuc qacma zégic; Ic imi ic héḡḡeḡa wéndaraiguc qena! ¹⁴ Zégic Pilatonéḡ melemma énézéyec; Némac niḡac? Némac képésicac wanḡec? Imuhuc zéyu selianec qacma zégic; Ic héḡḡeḡa wéndaraiguc qena! ¹⁵ Wanḡu Pilatonéḡ ic embac niḡic sécgémac niḡac Baraba hulac énécmima Yesu i mia hihilocnéḡ qema ic héḡḡeḡa wéndaraiguc gemu niḡac yaré ic onac méraginaiguc haiyec.

Yaré ic ieneḡ Yesu zédesi wammigic.

¹⁶ Wanḡu yaré ic ieneḡ Yesu wagicma baec galeḡac ama kewuya imuac deminḡ qeriaiguc keremma yaré ic tuḡ ménḡ énézégic moczoḡ hama qutulaḡgégic. ¹⁷ Wanḡu yaréac maleku qouc qoucḡia Yesu héimima hésa waiyagucnéḡ ic kewuac opoc ménḡ mizima orucyaiguc héimigic. ¹⁸ Héimima mepésima zégic; Ohec Yuda ic ionac ic kewu! ¹⁹ Imuhuc zéma uḡ qaulaleanéḡ orucyaiguc qema sépécgé mima siminḡ héima tacma sicgémigic. ²⁰ Zézerec wammidacma yaréac maleku qouc qoucḡia imi hetecgéma eḡeya malekuya héigic hiḡḡacmiyu ic héḡḡeḡa wéndaraiguc gemu niḡac wagicma séḡḡaḡeḡ mama keḡḡic.

Yesu ic héngęņa wéndaraiguc qęgic.

21 Kemma hęnaiguc ic męń ama areńa męń komora igucnec haręyu mihicńgic. Iwac qara imi Simon, Kirene tań ęgucnec, Aleksande zęma Rufu iorac mańgocgira. Wańu yarę ic eneń ic héngęņa wéndara Yesuarunec wagicma seli seli wamma migic huayec. 22 Huayu Yesu wagicma baec męń qara Golgota (Neńań aciguc; Oruc sic) imuaru keręngic. 23 Wańu baec imuaru waiń dokuiguc sacmasi qara męń imi haima lelecgęma Yesu migic inęń waiyec. 24 Wańu ieneń i ic héngęņa wéndaraiguc qedacma malekuya méréńeń méré kęsamu imi hęmma nimbiń zęma sumbic néma sécgina méńdęmma kęsagic. 25 Wańu kaiwe kiwa 9 kilok wańu qęgic. 26 Qema ou iwac oruha hanecgeńa iguc ic kitiwa emma nańu imuaru ac wammigic sécy a yomuhuc oma qęgic nańec, Yomi Yuda ic ionac ic kewu. 27 Wańu kowu nene ic éręchęc momacnec ic héngęņa wéndaraiguc urugic męń héiyaiguc męń kanayaiguc nańoc. 28 Wańu kiwi téréyaiguc ackuazęc heyu hęla héiyec iminęń yomuhuc; Biria meme ic qétégina olongic imuaru i momacnec olommigic. 29 Wańu ic embac baec imi ogicma keńha wańgic ieneń orucgina gilima yomuhuc zębiri mima zęgic; Aaha, gi ocmuń téréya hęńdęmma kaiwe haręwęc imuac qeri-aiguc mekizicgęmań zęanzań imi mia. 30 Deguc geńgaocnec ic héngęņa wéndara igucnec metecgę amuma mana! 31 Wańu hofac oo ic kiwa zęma hęna acac kiwi ic ieneń imuhucnec zędesi wammima eńawunec eminimma zęgic; Ic tosara

anğéngina tiénécmiyec, néñ eneya anğéña hia ménda tiamuzac. ³² Kristo Israel ic onac ic kewu inéñ ic hénggeña wéndara igucnec mayu hémmaguc ninzéngéwiñ. Ic urugic iguc momacnec nañgic iereñ imuhucnec ac imuhuc zéma zébiri miyoc.

Yesu unaya waimiyec.

³³ Kecma kaiwe kiwa 12 kilok wañu siñinéñ baec sécgéma heyu kenkecma maria 3 kilok wañu tecgéyec. ³⁴ Mariya 3 kilok imuaru Yesunéñ selianec qacma zéyec; Eloi eloi lama sabaktani? Ac imuac hénia imi yomuhuc; Anutuna Anutuna némac niñac wainénzan? ³⁵ Wañu ic hosuru nañgic ionarunec tosanéñ nimma zégic; Niñgic, Elia héihéré mizac. ³⁶ Wañu ic méñnéñ foc kemma kondun kagalic méñ doku howura winigaiguc qundungéma ic suñ susuriaiguc zikima Yesu gumuma zéyec; Waigic mambéc hénni, Elianéñ hama wagicma mamac me qahac. ³⁷ Wañu Yesu i muñguc kucnec qarunaya waimiyec. ³⁸ Waimiyu maleku horua yanda zaki téréya nezicgéma nañañec imi namuñga igucnec onec zuracgéma emu héniaiguc tecgéyu éréhéc wañec. ³⁹ Wañu yaré ic qété 100 ionac galéngina méñ Yesuac wésiaiguc namma héñu humuyu yomuhuc zéyec; Hélacnec, ic yomi Anutuac Naña kerec. ⁴⁰ Embac tosara eney momacnec lakec namma héngic. Wañu ionac sugcinaiguc Maria Makdalanec* zéma Yakobo komora zéma Yose iorac neñgocgira Maria zéma

* **15:40:** Aram ac Migdala; Neñañ aciguc neun kiropo ama lesu herec eneyña.

Salome i momacnec nanjic. ⁴¹ Ienen Galilaila baeciguc Yesu méndacmima welen qemima kecanjic. Wañu embac sasala tosara Yesuguc Yerusalem éréma hagic ienen momacnec imuaru nanjic.

Yesu hoc kifañaguc haigic.

⁴² Orañ imi Sabata tac ninin, deguc imi imuac zéréñ qéréñ naléya, imuac nin ama sinimanj zé wañu, ⁴³ ic ménj qara Yosefe Arimataia ama areña yanda igucnec inénj bawa ménda yandiyu Pilatoaru kemma Yesu qamocya niñac qesiyec. Wañu ic imi kua meme tuñ ionac kiwa eñeña kecma Anutuac héngalenj ama areña yanda imuac mambéc kecanec. ⁴⁴ Wañu Piltonénj Hélañec bec humuzac? Imuhuc zéma nimma yaré ic qétégina 100 ionac galenjingina zéyu hayu yomuhuc zéma qesimiyec; Ic imi bec humuzac? ⁴⁵ Imuhuc qesimiyu yaré ic qétégina 100 ionac galenjinginanénj ézéyu niñasarima Yosefenénj qamoc imi hia mema kemmac niñac zéyec. ⁴⁶ Wañu Yosefenénj kemma maleku qara linen imi boña mema Yesu qamora imi metecgéma maleku iminénj osoma mema kemma kic suañ hoc yanda qésémma kifaña yanda meyacgéjic imuaru haima hoc ménj qililingéyu kemma kuaya nézicgéyec. ⁴⁷ Nézicgéyu Maria, Makdalanec zéma Maria, Yoseac neñgocya ierenj Yesu qamora dimucgenj haigic heyec imi hima héñoc.

16

Yesu humuc igucnec qelima yarec.

¹ Sabata nalé téreya tecgéyu, Maria, Makdalanec zéma Maria, Yakobo neñgocya zéma

Salome i Yesu qamora naecmimu niḡac haléc héménaguc boḡa medacgic. ² Waḡu Sondaiguc ama gianaḡa kaiwe kiwa éréyu kic suaḡiguc kerengic. ³ Waḡu keḡkecma yomuhuc eminiḡic; Kicsuaḡ kuaya igucnec mérénén hoc imi qililiḡé nénécmimac? ⁴ Imuhuc zéma kic hima héḡgic hoc imi qililiḡ gégéyawac heyec, waḡu hoc imi kunenḡ yanda. ⁵ Waḡu kic suaḡ qeriaiguc keremma héiginaiguc geḡ ic merac ménḡ maleku horua lalac lalacyaguc taru hémma aurigic. ⁶ Waḡu inén énézéyec; Zénénḡina ménda hiriyu. Ini Yesu Nazaretenec, ic héḡgeḡa wéndaraiguc qegic i hémbiḡac zéma hazu imi ni ninzua. Inén bec qelima yarec. Yomuaru ménda hezac. Hehe duḡa haigic yomi héḡgic. ⁷ Ini kemma tohotoho ichéra zéma Petero yomuhuc énézému; Inén énézéyec séc walac Galilaia baeciguc kenzac. Imuaru kemma hémmu. ⁸ Zéyu embac ienenḡ zénénḡina hiriyu welicgéma kic suaḡ qeria igucnec focdac mama néḡgacma keḡgic. Waḡu bacgina yandiyu ac imi ic ménḡ ménda énézégic.

Yesunén hicḡi énécmima ai memu niḡac meseli énécmiyec.

⁹ Yesunén Sonda gianaḡ gianaḡacnec qelima yacma Maria Makdalanec, bec nec uḡa biria 7 nesi énécmiyec embac imi walac hicḡimiyec. ¹⁰ Hicḡimiyu kemma ic tosara Yesuguc kecaḡgic ienenḡ siacma kecgic suruc waḡ énécmiyec. ¹¹ Waḡu ienenḡ Yesu qelima yacma embac hicḡimiyec suruc imi nimma ménda ninzénḡégic. ¹² Waḡu imuac andiaiguc ionarunec ic éréhéc ama ménḡiguc keḡoc. Hénaiguc Yesunén kic tanera

melemma hicji érécmiyec. ¹³ Hicji érécmiyu kemma tosara énézéyic imi imuhucnec ménda ninzénégic.

¹⁴ Imuac andiaiguc tohotoho ichéra 11 tocgéma nene nema tacgic hicji énécmiyec. Wañu Yesu qelima yaru héngic ienenj imuac ac suruc énézégic. Wañu qerigina seligiyu ménda ninzénégic niñu ménda sécgéyu ac wañ énécmiyec. ¹⁵ Wañu toroqema yomuhuc énézéyec; Ini baera baera kemma ic keczu séc buña suruc hiabia imi énézému. ¹⁶ Ninzénégéma doku naecmac imi Anutunénj késayu kekec hémbénaña kecmac. Wañu ménda ninzénégému imi késpedesgina niñac zétecgé énécmimac. ¹⁷ Ninzénégému i haka icnéj ménda memeya yomuhucya méndac énécmimac; Nuac qacnaiguc uña biria nesi énécmimu, wañu ac méréra zému. ¹⁸ Mokolenj késama doku kumiñaguc negic ménda mebiri énécmimac, ic hafiginaguc ionac orucginaiguc méragina haigic hafigina qahac wammac.

Anutunénj Yesu wagicma eñec.

¹⁹ Miñ Kewu Yesunénj ac énézédaru Anutunénj i wagiru kurumenjiguc emma Anutuac héiyaiguc tarec. ²⁰ Wañu tohotoho ichéra ienenj kemma ama baec séc ackuazéc imi zéaugic Miñ Kewunénj iniguc momacnec ai meyu haka icnéj ménda memeyanénj hicji énécmima ackuazéc imi

meseliyec. ²¹ (Méndá hezac)* ²² (Méndá hezac)

* **16:21:** Kiwi tosaraiguc kiwi yomuac tetcgiaiguc yomuhuc ooyawac hezac; Embac imi fodac Petero zéma iwac alahéra haka hicñyec imi énézéyec. Imuac andiaiguc, Yesunéh ic embac dimuhuc anjéñ tiénécmimac buñja suruc téréya zéma hémbénaña imi énézému niñac tohotoho ichéra méli énécmiyu baec nówéc nówéc kenjic.

SISIPAC AC QELIA
The New Testament and Psalms in the Kube Language
of Papua New Guinea
Buk Song na Nupela Testamen long tokples Kube long
Niugini

copyright © 2012 Global Bible Translators

Language: Mongi (Kube)

Translation by: Global Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-11-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020

0403b50f-078d-52e2-a203-056e8a430665